

Universiteit
Leiden

Leidraad

ALUMNI-
MAGAZINE
NR. 2 2026

Genezing van diabetes type 1

Van verre toekomst-
droom naar wenkend
perspectief

FOCUS OP

Gelijke kansen

Secretaris-generaal KNVB
Gijs de Jong

'Ik heb geleerd
open te staan voor
meerdere wegen'

Hulpmiddelen in
de middeleeuwen
'Ook toen waren er
geleidehonden'

Jonkheer mr. Lodewijk
Peter Anthony van den
Brandeler als Arent IX
van Wassenaer op het
voorplein van Kasteel
Duivenvoorde, 1905,
ingekleurde foto,
collectie Stichting
Duivenvoorde

tribuut

800 jaar Duivenvoorde

Het is 1905. De student staat voor de ingang van Duivenvoorde en is verkleed als een van de vroegere eigenaren van het Voorschotense kasteel. Hij kijkt een tikje brutaal in de camera.

De jongeman doet mee aan een maskerade van het Leidsch Studenten Corps, een spectaculaire studententraditie in de 19e en vroege 20e eeuw. De historische spektakels met paarden en koetsen trokken honderden deelnemers en vonden vaak plaats in de regio – zoals op Kasteel Duivenvoorde. Het is één van de verhalen over de band tussen de universiteit en Duivenvoorde die Carien Nelissen opdiept. Nelissen werkte veertig jaar lang voor de universiteit en is nu vrijwillig gids op Kasteel Duivenvoorde, dat dit jaar zijn 800e verjaardag viert. Een andere historische gebeurtenis binnen de universiteit waarin het kasteel een rol speelt, is het eredoctoraat dat Churchill in 1948 krijgt. 'Het was vlak na de oorlog, er was overal tekort aan. Om Churchill toch een diner in stijl aan te kunnen bieden in Leiden, werd het damast en zilver van Duivenvoorde geleend.'

En dan nog een minder smakelijk verhaal. 'Op het kasteel waren in de 18e eeuw regelmatig diners van wel twintig gangen. Het was gebruikelijk om na een gang of tien met hulp van een braakmiddel over te geven, en daarna verder te eten. Bij één van die etentjes werd de broer van de kasteel eigenaar ziek. Hoogleraar en familievriend Herman Boerhaave werd erbij geroepen, maar hij kon niets voor hem betekenen. Bij de autopsie trof Boerhaave een gescheurde slokdarm aan. Dat syndroom heet sindsdien het Boerhaavesyndroom. Geneeskundestudenten wereldwijd leren erover, en het heeft dus zijn oorsprong op Kasteel Duivenvoorde.' ■

Ter gelegenheid van het jubileum is in het kasteel de tentoonstelling '800 jaar Duivenvoorde' te zien. Meer informatie: kasteelduivenvoorde.nl

inhoud

NR. 2 2026

- **Tribuut / 2**
- **Luc aan het woord / 5**
- **Nieuws / 6**
- **Interview**
Gijs de Jong / 14
- **Academische
aanwinsten / 18**
- **In de familie / 20**
- **Werkplek van / 31**
- **De jonge wetenschapper**
Krista Milne / 36
- **Signalen / 38**
- **Geven / 40**
- **Terug in de banken / 41**
- **Lezen, luisteren, doen / 42**

32

Hoe wetenschappelijk onderwijs inspeelt op de markt

12

Eén studie twee wegen
Waar een studie
Archeologie toe
kan leiden

8

Dichter bij de genezing van diabetes type 1

21

FOCUS OP
Gelijke
kansen

Luc aan het woord

COLOFON

Leidraad is een uitgave van de Universiteit Leiden, afdeling Alumni-relaties/Strategische Communicatie & Marketing. Het magazine wordt kosteloos verspreid onder alumni en relaties van de universiteit. Voor andere belangstellenden is een abonnement op aanvraag beschikbaar.

Uitgever: Universiteit Leiden, Renée Merck, directeur Strategische Communicatie & Marketing

Hoofdredacteur: Lilian Visscher, directeur Alumni-relaties en Leids Universiteits Fonds

Concept: Fred Hermesen (Maters en Hermesen)

Eindredactie: FC Tekst

– Job de Kruiff en Nienke Ledegang

Art direction en vormgeving: Maters

en Hermesen – Stephan van den Burg,

Marjolijn Schoonderbeek

Lithografie: Studio Boon

Tekst: Fred Hermesen, Eric de Jager, Martine Jansen, Marijn Kramp, Job de Kruiff, Nienke Ledegang, Martijn van Lith, Wilke Martens, Nicoline van der Spek, Annette Zeelenberg

Foto cover: Frank Ruiter,

Universitair Sportcentrum, Leiden

Beeld: Aafke Bouman, Erik Buis, Rosalie

van der Does, Taco van der Eb, Daniel

Jones, Richard Koek, Hielco Kuipers,

Simon Lenskens, Rob Overmeer, Marius

Roos, Frank Ruiter, Iris Wuijster

Drukwerk: Dex

Coördinatie Universiteit Leiden:

Anne-Marie Petit

Reacties: 071-5274050 of

contact@leidraad.leidenuniv.nl

LinkedIn: Alumni Universiteit Leiden

BlueSky: @alumniumleiden.bsky.social

Website:

www.universiteitleiden.nl/alumni

Oplage: 92.250

Adreswijziging?

Laat het ons weten via universiteitleiden.nl/alumnigegevens, of stuur een e-mail naar wijziging@alumni.leidenuniv.nl

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen, foto's en illustraties uit Leidraad is alleen toegestaan na overleg met de redactie en met bronvermelding. Universiteit Leiden kan niet aansprakelijk gesteld worden voor eventuele zet- of drukfouten.

Gelijke kansen. In het onderwijs, en zeker aan een universiteit, lijkt het een vanzelfsprekend ideaal. Talent, nieuwsgierigheid en inzet zouden doorslaggevend moeten zijn, niet afkomst, netwerk, financiële situatie of toevallige omstandigheden.

De realiteit is helaas weerbarstig. Niet iedereen begint met dezelfde uitgangspositie, niet iedereen vindt even gemakkelijk zijn weg, en niet iedereen voelt zich meteen thuis aan een universiteit. Achter studieresultaten en loopbanen gaan verhalen schuil van omwegen, twijfels, steun van anderen of juist het ontbreken daarvan.

Het vraagstuk van gelijke kansen laat zich niet beperken tot de universiteit alleen. Het raakt aan de manier waarop onze samenleving kansen verdeelt en mogelijkheden biedt. Juist daarom is kansen-gelijkheid een belangrijk onderwerp van wetenschappelijk onderzoek. Aan de Universiteit Leiden wordt vanuit uiteenlopende disciplines onderzocht hoe kansenongelijkheid ontstaat en welke rol wetgeving, beleid, economie, geschiedenis en sociale structuren daarbij spelen. Onderzoekers bestuderen onder meer verschillen in toegang tot arbeid, gezondheidszorg en recht, de invloed van sociaal-economische achtergrond op levenslopen, en de manier waarop instituties kansen kunnen vergroten of juist beperken. Dit onderzoek laat zien dat kansenongelijkheid zelden één duidelijke oorzaak heeft. Vaak gaat het om een samenspel van omstandigheden, verwachtingen, regels en beeldvorming. Juist daarom is onderzoek van groot belang. Kennis kan ongelijkheid niet in één keer oplossen, maar wel bijdragen aan meer begrip, beter beleid en rechtvaardiger keuzes.

De bijdragen in deze Leidraad laten zien hoe breed het thema 'gelijke kansen' is en hoe onderzoek kan bijdragen aan meer inzicht in maatschappelijke vraagstukken die ons allemaal raken. Tegelijk maken zij duidelijk dat gelijke kansen geen abstract ideaal zijn, maar een concrete en blijvende opgave. Gelijke kansen zijn geen eindpunt dat we ooit bereiken en kunnen afvinken, maar een voortdurende verantwoordelijkheid. Voor de universiteit, voor onze alumni en uiteindelijk voor ieder van ons.

De bijdragen in deze Leidraad laten zien hoe breed het thema 'gelijke kansen' is en hoe onderzoek kan bijdragen aan meer inzicht in maatschappelijke vraagstukken die ons allemaal raken. Tegelijk maken zij duidelijk dat gelijke kansen geen abstract ideaal zijn, maar een concrete en blijvende opgave. Gelijke kansen zijn geen eindpunt dat we ooit bereiken en kunnen afvinken, maar een voortdurende verantwoordelijkheid. Voor de universiteit, voor onze alumni en uiteindelijk voor ieder van ons.

Luc Sels is voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit Leiden

Koloniaal en slavernij-verleden in perspectief

Hoe werkt het koloniale en slavernij-verleden van de universiteit door in het heden? En wat moet er nu gebeuren? Over die vragen gingen medewerkers en studenten op 11 maart in gesprek.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat bestuurders, wetenschappers en studenten een actieve rol speelden in koloniale netwerken zoals de VOC en de WIC, die ook verantwoordelijk waren voor de slavenhandel. Hierna is er een proces van reflectie gestart. Diverse stappen zijn al gezet.

De Universiteitsbibliotheek doet onderzoek naar de herkomst van collectiestukken. De Faculteit Sociale Wetenschappen wil het hoofdgebouw niet langer vernoemen naar de 17e-eeuwse lakenhandelaar en vrijdenker Pieter de la Court. Deze bleek via zijn onderneming verbonden met de slavenhandel. Het gebouw heet na een publieksactie inmiddels Agora. En archeoloog Jason Laffoon vertelde hoe zijn faculteit in 2023 in samenwerking met de lokale bevolking menselijke resten, potten en schelpen terugbracht naar het Caribische eiland Sint Eustatius.

Erwin Muller naar Raad van State

Vice-rector Organisatieontwikkeling en oud-decaan van FGGA Erwin Muller is sinds vorige maand staatsraad bij de Afdeling Advisering van de Raad van State. Muller blijft als hoogleraar Veiligheid en recht in deeltijd verbonden aan de universiteit. Naast zijn decanaat

bij de Faculteit Governance and Global Affairs (FGGA) vervulde hij de laatste jaren een bestuurlijke rol, waarbij hij zich richtte op de verdere ontwikkeling van de universitaire ambities in Den Haag. In april 2024 werd Muller benoemd tot vice-rector Organisatieontwikkeling.

Claartje Kruijff nieuwe voorzitter LUF

Claartje Kruijff is sinds 1 januari voorzitter van het bestuur van het Leids Universiteits Fonds (LUF). Kruijff is theoloog, psycholoog en predikant, verbonden aan de Remonstrantse Gemeente Utrecht en alumna van de Universiteit Leiden en de Vrije Universiteit Amsterdam. Zij volgt Aletta Stas-Bax op, die het voorzitterschap de afgelopen zes jaar met grote betrokkenheid heeft vervuld. Kruijff werd in 2017 uitgeroepen tot Theoloog des Vaderlands en staat bekend om haar vermogen om thema's als zingeving, verbondenheid en veerkracht op een toegankelijke en eigentijdse manier te verwoorden.

‘Met haar achtergrond in de geesteswetenschappen en psychologie en haar ervaring als predikant houdt Claartje zich bezig met wat mensen raakt en verbindt. We verwachten dat zij met haar open en reflectieve blik op inspirerende wijze zal bijdragen aan het vergroten van het besef hoe belangrijk wetenschap en onderwijs zijn voor een sterke en veerkrachtige samenleving – en daarmee aan de missie van het LUF’, zei scheidend LUF-voorzitter Stas-Bax over haar opvolgster.

Nieuw Universitair Sportcentrum

Op een prominente plek aan het Campusplein opende in februari het nieuwe Sportcentrum van Universiteit Leiden zijn deuren. Dat is schuin tegenover het oude sportcentrum, en direct naast de buitensportvelden. Het gebouw is aanzienlijk groter dan zijn voorganger en biedt ruime, lichte sportzalen. Dankzij zorgvuldig ontworpen akoestiek is het daarnaast geschikt als tentamenlocatie. Het nieuwe sportcentrum bevat een fitnessruimte van 1000 m², twee sportzalen met tribunes, een spinningruimte, een danszaal, een body- en mindzaal en een horecagelegenheid. Bij de sportcentra van de universiteit, ook die in Den Haag, kunnen alumni tegen een gereduceerd tarief terecht.

Drie 'Leidenaars' in kabinet

In het kabinet-Jetten hebben drie bewindspersonen een verleden aan de Universiteit Leiden.

 Sandra Palmén (partijloos) studeerde tussen 1999-2001 Fiscaal Recht in Leiden. Ze is benoemd als staatssecretaris Herstel en Toeslagen. Dit was ze ook in het kabinet-Schoof, eerst namens NSC en later partijloos.

 Willemijn Aerdts (D66) is staatssecretaris Digitale Economie. Zij studeerde niet in Leiden, maar werkte sinds 2016 als promovendus en docent bij het Institute of Security and Global Affairs van de Universiteit Leiden in Den Haag. Aerdts is specialist op het gebied van veiligheidsvraagstukken. Ze schreef het boek 'Doelwit Nederland'.

 Derk Boswijk (CDA) deed in 2013 en 2014 de pre-master Public Administration aan de Universiteit Leiden. Hij is staatssecretaris van Defensie. Boswijk zat sinds 2021 in de Tweede Kamer voor het CDA.

Inwoners van Den Haag konden onder meer stemmen in het net geopende Spuigebouw van Universiteit Leiden. Daar deed geen studentenpartij mee.

Studentenpartij houdt twee zetels

Studenten voor Leiden (SVL) heeft zijn twee zetels in de Leidse gemeenteraad behouden. Bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart kreeg de partij 5,5% van de stemmen. Dat is iets minder dan in 2022, toen de studentenpartij voor het eerst meedeed. Lijsttrekker Claire van Megen (Onderwijswetenschappen) vormt de nieuwe fractie samen met Eva van der Horst (Politologie). SVL zet zich onder meer in voor meer woningen voor jongeren, studenten en starters, voor duurzaamheid, een levendige stad en veiligheid op straat.

Baanbrekend onderzoek naar diabetes type 1

‘We zetten vol in op genezing’

De genezing van diabetes type 1 lijkt geen verre toekomstdroom meer, maar een wenkend perspectief. In Leiden wordt daar volop aan gewerkt. De opening van onderzoekscentrum Cure One in het LUMC moet een katalysator zijn voor de vele doorbraken die in de afgelopen jaren zijn bereikt. Hoogleraar Diabetologie Eelco de Koning staat aan het hoofd van het centrum.

De verhuisdozen staan nog hoog opgetast in zijn kantoor, en op de gang wordt nog flink verbouwd. En dat terwijl het Cure One centrum toch al enkele maanden operationeel is. Eelco de Koning is er nuchter onder. Hij heeft wel iets beters te doen dan zijn kamer inrichten. Hij is vooral bezig met de genezing van diabetes type 1. Al waakt hij ervoor uitgesproken te doen over wannéér het zover is voor grote groepen mensen met diabetes type 1. ‘We zijn echt nog in de onderzoeksfase, en die is weliswaar veelbelovend, maar zorgvuldigheid gaat voor alles. En in de wetenschap betekent dat een kwestie van de lange adem.’

Eilandjes

Diabetes kwam eigenlijk bij toeval op zijn pad. De Koning studeerde geneeskunde in Utrecht en mocht met een beurs naar Oxford, waar hij een project over groeihormonen zou volgen. Dat ging niet door, en als alternatief kon hij zich aansluiten bij een onderzoeksproject over de eilandjes van Langerhans. ‘Mijn interesse was gewekt, ik ben vervolgens drie jaar in Oxford gebleven voor promotieonderzoek.’ De focus van zijn onderzoek lag in die tijd nog op de patho-

logische verandering van de eilandjes - wat gaat er mis bij (vooral) patiënten met diabetes type 2? De eilandjes van Langerhans bevatten de insulineproducerende cellen van de alvleesklier. Ze werken verminderd bij mensen met diabetes type 2, en helemaal niet meer bij mensen met de auto-immuunziekte diabetes type 1.

‘Na mijn promotie werd ik internist en endocrinoloog in het UMC. In 2004 vertrok onderzoeker Ton Rabelink naar het LUMC. Hij benaderde mij: “Goh, ze willen daar een klinisch eilandjestransplantatieprogramma opzetten. Ga je met me mee om dat te doen?” Dat wilde ik wel. Maar het isoleren van humane eilandjes uit alvleesklieren van orgaandonoren en het opzetten van zo’n transplantatieprogramma had ik nog nooit gedaan. Daarom ben ik eerst naar het Joslin Diabetes Center in Boston gegaan, om het toen ik in 2006 terugkwam in het LUMC in de praktijk toe te passen.’

En zo startte hij met de zo belangrijk gebleken combinatie van klinische eilandjestransplantaties en fundamenteel onderzoek. ‘Er zitten nu 35 mensen in mijn groep die zich met beide bezighouden. Dat is geweldig. Ik ben heel nieuwsgierig, en ik houd van fundamenteel onderzoek dat aan de basis staat van nieuwe therapieën. Maar ik moet het wel kunnen vertalen naar de mens.’

Het LUMC is in Nederland de enige plek waar de isolatie

en transplantatie van eilandjes plaatsvinden. In heel Europa zijn er zo'n 12 actieve centra. In het LUMC vindt zo'n 5 tot 10 keer per jaar een transplantatie plaats. Die transplantaties verlopen goed, maar De Koning ziet twee grote obstakels: het tekort aan donoren en de noodzaak van levenslang afstotingsremmende medicatie. 'Deze medicatie heeft een groot risico op bijwerkingen. We transplanteren daarom alleen bij een kleine groep mensen met ernstige diabetes. Mensen die ondanks de behandel-mogelijkheden een instabiele glucoseregeling hebben met veel hypo's, of bijvoorbeeld een insulineallergie. Ook bij mensen die door hun diabetes ernstig nierfalen hebben, transplanteren we vaak de eilandjes.'

Stamcelonderzoek

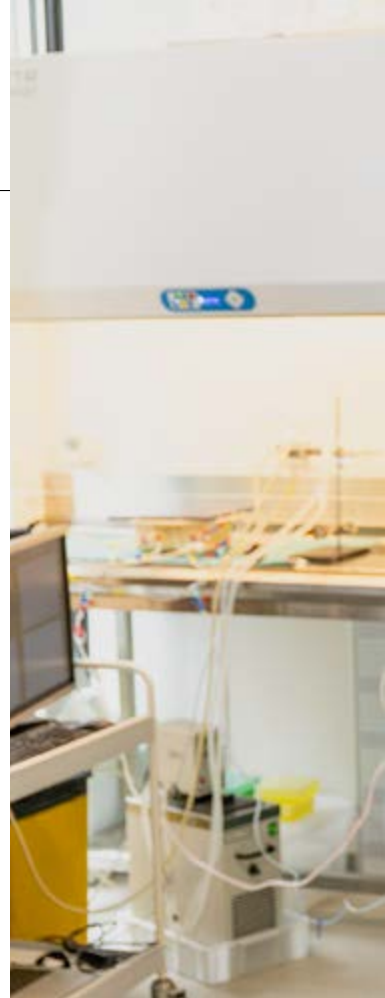
Genezing is dus mogelijk, maar niet op grote schaal. En dat is wel waar De Koning van droomt. Er zijn alleen in Nederland al naar schatting tussen de 110.000 en 120.000 patiënten met diabetes type 1. Hij ziet zo'n zeven jaar gele-den zijn kans schoon als stamcelonderzoek steeds bete-re resultaten geeft. 'We zijn in onze groep in de afgelopen jaren voor een belangrijk deel geswitcht naar stamcel-onderzoek. De ontwikkelingen gaan razendsnel en zijn erg veelbelovend. Zo hebben we het afgelopen jaar een grote doorbraak gezien met zogeheten geïnduceerde pluri-potente stamcellen en embryonale stamcellen. Deze cel-len kunnen in het laboratorium elke cel van het lichaam worden, dus ook insulineproducerende cellen. Afgelopen jaar verscheen een artikel in het *New England Journal of Medicine* waarin onderzoek wordt beschreven van een Amerikaanse producent die eilandjes maakt van pluri-potente stamcellen. Wij hebben in Leiden meegewerkt aan dit project. Tien van de twaalf mensen die eilandjes uit deze pluripotente stamcellen getransplanteerd kregen, leven nu zonder de externe toediening van insuline.'

Wat daar zo hoopgevend aan is, legt De Koning uit, is dat je geen orgaandonoren meer nodig hebt, alleen maar stam-cellen. 'En waar we aan donoren altijd een tekort hebben, kun je stamcellen gewoon op de plank hebben liggen. Met miljarden tegelijk.'

Daarmee is één bezwaar van tafel, maar het risico op afstoting blijft. 'Ook op dat gebied zitten we niet stil. Zo onderzoeken we de mogelijkheid om pluripotente stam-cellen van de patiënt zelf te gebruiken. De aanname is dat eigen cellen niet tot afstoting leiden. Een andere zeer interessante ontwikkeling is de CRISPR/Cas-technologie, waarmee we heel precies stukjes DNA kunnen aanpas-sen. Wij onderzoeken of we op moleculair niveau stukjes DNA kunnen veranderen. Als dat werkt, is het risico op afstoting veel kleiner. Naar die techniek wordt nu heel veel onderzoek gedaan dat zeer veelbelovend is. Ook hier in het LUMC zetten we daar vol op in. Net als op nieuwe behan-delingen die gericht zijn op het immuunsysteem en een belangrijke toevoeging kunnen zijn.'

Eelco de Koning (1963)

1983-1991 Studie Genees-kunde, Universiteit Utrecht
1991-1994 Promotie-onderzoek, Oxford, Verenigd Koninkrijk
1994-2001 Opleiding tot internist en endo-crinoloog St. Antonius Ziekenhuis, Nieuwegein en UMC Utrecht
2001-2004 Internist-endocrinoloog, UMC Utrecht
2004-heden Internist-endocrinoloog en hoog-leraar Diabetologie, LUMC
2004-2005 Visiting scientist Joslin Diabetes Center, Boston
2025-heden Directeur Cure One

Gespecialiseerd centrum

Om de focus op genezing kracht bij te zetten opende op de afgelopen Wereld Diabetes Dag - 14 november - het Cure One centrum, een samenwerking tussen Stichting Diabetesonderzoek Nederland (DON) en het LUMC. 'Stich-ting DON steunt al heel lang met name fundamenteel onderzoek naar diabetes type 1 en kwam in 2024 naar mij toe met de vraag: hoe zouden we het onderzoek naar de genezing van diabetes type 1 kunnen versnellen? Dit centrum, gevestigd in het hart van het LUMC, is daar de uit-komst van. Hier wordt fundamenteel, pre-klinisch en kli-nisch onderzoek naar diabetes type 1 gebundeld. Genezing staat centraal. We houden ons binnen Cure One dus niet bezig met ontwikkelingen in de insulinebehandeling van diabetes, zoals insulinepompen en glucosesensoren.'

Versnelling en focus

'Dit centrum is belangrijk voor zichtbaarheid en aan-dacht voor het onderwerp', zegt De Koning. 'Het stimu-leert onderlinge samenwerking, en dat is mooi. Ik vind het bovendien best bijzonder dat het LUMC en een gezond-heidsfonds de handen ineen hebben geslagen. Behalve Stichting DON heeft ook het Diabetes Fonds zich aan-gesloten. Mijn verwachting is dat dit centrum versnelling gaat brengen en focus. Het moet als een katalysator voor genezing werken.'

En dat brengt ons op de mensen voor wie De Koning het allemaal doet: de patiënten. 'Ik vind het belangrijk dat we hun stem ook meenemen in alles waar we mee bezig zijn.'

Rugzakjes

Hoogleraar Diabetologie Bart Roep werkt binnen Cure One aan een nieuwe aanpak om diabetes type 1 mogelijk te genezen. Hij richt zich op het sterker maken van de insulineproducerende bètacellen én het beschermen van deze cellen tegen het immuunsysteem.

Bij diabetes type 1 valt het afweersysteem deze cellen aan, onder andere doordat gestreste bètacellen een fout eiwit maken. Roep ontdekte dat sommige mensen een genetische variant hebben waardoor hun bètacellen niet worden aangevallen.

Zijn team onderzoekt hoe ze dit beschermende effect kunnen nabootsen in stamcellen. Ook ontwikkelen ze slimme 'rugzakjes' die alleen bij zieke cellen medicijnen afgeven. Zo werken ze aan behandelingen die toegespitst zijn op de patiënt, en die in de toekomst misschien zelfs tot genezing kunnen leiden.

Organen in beeld

Hildo Lamb is hoogleraar Radiologie en leidt de Cardio Vasculaire Imaging Groep (CVIG) in het LUMC. Hij onderzoekt manieren om het hart en andere organen goed in beeld te brengen zonder operaties. Daarbij werkt hij aan nieuwe technieken, zoals 3D-scans en snellere manieren om beelden te maken die in de zorg gebruikt kunnen worden. Zijn onderzoek richt zich vooral op ziekten die te maken hebben met obesitas en diabetes. Daarnaast leidt hij twee grote studies naar de werking van een medicijn dat lijkt op het hormoon GLP-1, dat wordt gebruikt bij de behandeling van diabetes en overgewicht.

3D-celmodel

Een van de onderzoeken van Cure One richt zich op het ontwikkelen van een geavanceerd 3D-celmodel voor insulineproducerende cellen in het laboratorium. In dit model worden

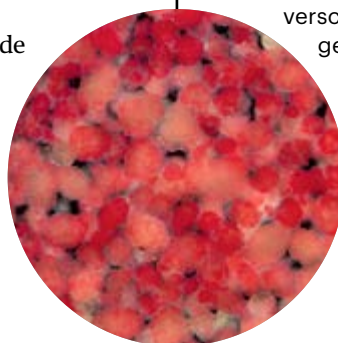
verschillende soorten cellen samengebracht, zoals eilandjes met daarin de insulineproducerende cellen, bloedvatcellen en immuuncellen. Daarmee kunnen onderzoekers beter bestuderen hoe insulineproducerende bètacellen functioneren en hoe ze samenwerken met andere cellen.

'Stamcellen kun je met miljarden op de plank hebben liggen'

Hoe kijken zij tegen al deze ontwikkelingen aan? En wat verstaan zij onder genezing? Wat mij opvalt is dat mensen er heel verschillend in staan. Sommige van hen zeggen: ik wil zo snel mogelijk zo'n transplantatie, ik accepteer alle risico's. Anderen maken een andere afweging, willen zeker weten dat de baten opwegen tegen de lasten.'

Hoe snel de ontwikkelingen ook gaan, De Koning blijft voorzichtig in de verwachtingen die hij schetst. 'Ik kan het niet genoeg benadrukken: de genezing van diabetes hangt van veel factoren af: niet alleen van hoe ons onderzoek zich ontwikkelt, maar ook van de kosten, die nu nog hoog zijn en hopelijk door opschaling kunnen dalen. En van regelgeving, die nu eenmaal heel veel tijd kost, omdat zorgvuldigheid - terecht - vóór alles gaat.

Tegelijkertijd is dit voor mij een uitzonderlijke periode om op dit terrein actief te zijn. De snelheid waarmee hoopgevende doorbraken elkaar opvolgen is ongekend – zoiets heb ik niet eerder meegemaakt. Ik blijf dus terughoudend in wat ik beloof, maar één ding durf ik wel te zeggen: het toekomstperspectief voor jonge mensen die nu diabetes krijgen, is wezenlijk anders dan voor de generaties vóór hen.'

één studie twee wegen

**Waar een studie
toe kan leiden:
Archeologie**

Roderick Geerts (40)
Archeoloog en keramiëkkunstenaar

2004 - 2009 Master Archeologie, Universiteit Leiden 2010 - nu Archeoloog / specialist Romeins aardewerk, ADC ArcheoProjecten Amersfoort 2019 - nu Promovendus Romeinse archeologie in de Lage Landen, Universiteit Leiden 2023 - nu Keramiëkkunstenaar, RODERICVS ceramics

Voel je je in de eerste plaats archeoloog of keramiëkkunstenaar?

'Archeoloog, zonder twijfel. Dat begon op een leeftijd dat ik nog in de zandbak speelde. Mijn ouders namen me mee naar een opgraving in de buurt. Ik was al geïnteresseerd in geschiedenis en toen ik die door graven in het zand zelf kon ontdekken, was ik verkocht. Ik wilde archeoloog worden en dat is nooit minder geworden. Met keramiëk ben ik begonnen omdat ik dacht: eigenlijk raar dat ik constant met aardewerk bezig ben, maar niet weet hoe ik het zelf moet maken.'

Nu je dat wel weet, heb je daar profijt van in je werk?

'Zeker. Zo kunnen aardewerken voorwerpen er eenvoudig uitzien, maar enorm ingewikkeld zijn om te maken. Een bepaald bord uit de 1e eeuw na Christus heeft bijvoorbeeld een rechtopstaande rand, die op de draaischijf inzakt als je hem niet perfect maakt. Dat productieproces leert me iets over die periode wat ik zonder het pottenbakken niet had geweten.'

Wat vind je het mooiste aan het vak van archeoloog?

'Dat je iets toevoegt aan de geschiedenis. Je verandert natuurlijk niet de grote lijnen, maar je kunt wel concrete aanvullingen ontdekken die heel waardevol zijn. Zo vonden we vorig jaar in Heerlen een loden vervloekingstablet uit de 2e eeuw met een Griekse inscriptie, een soort magische tekst. We konden wel vermoeden dat er rond die tijd in dit gebied mensen Grieks spraken, maar dankzij deze vondst - en het onderzoek - weten we dat zeker.'

Hoeveel procent van je tijd ben je met opgravingen bezig?

'Ik schat zo'n 30 procent. Een groot deel van mijn tijd ben ik op kantoor bezig: rapporten schrijven en resultaten vastleggen, zodat deze voor iedereen in te zien zijn. Hier vindt het tweede deel van de ontdekking plaats en dat is net zo interessant. Buiten vind je de voorwerpen, binnen leg je na analyse de puzzelstukjes aan elkaar. Samen vertellen die het verhaal van een vondst. De magie gaat dus gewoon door achter mijn bureau.'

TEKST: MARTIJN VAN LITH, FOTO'S: HIELCO KUIPERS, DANIEL JONES

Esther Poulus (41)

Forensisch archeoloog

→ **2002 - 2004** Propedeuse Theaterwetenschap, UvA **2004 - 2008** Bachelor Archeologie, Universiteit Leiden
2008 - 2009 Master Forensic Archaeology & Crime Scene Investigation, University of Bradford **2010 - 2012** Archeoloog,
 Hollandia Archeologen **2014 - 2015** Master Human Osteology & Palaeopathology, University of Bradford **2015 - 2017** Forensisch
 archeoloog, Ierland **2015 - 2022** Projectmedewerker MOLA, Londen **2022 - 2026** Forensisch archeoloog, Verenigd Koninkrijk

Wat doe je als forensisch archeoloog?

'Ik maak deel uit van een team dat de politie bijstaat in forensisch onderzoek, samen met onder meer entomologen en antropologen. We helpen bijvoorbeeld bij het opsporen van menselijk materiaal in de grond en het op een verantwoorde manier blootleggen en analyseren daarvan. Dat kan om een misdrijf gaan, recent of van langer geleden, maar ook om een verdacht graf dat moet worden opgegraven.'

Was dit waar je aan dacht toen je koos voor archeologie?

'Nee, ik wist niet van het bestaan van dit beroep af. Ik heb eerst een propedeuse Theaterwetenschap gedaan. Die studie vond ik te theoretisch: het ging vooral om analyseren en recenseren. Ook paste het theaterwereldje niet bij me, ik vond het maar interessantdoenerij. Ik switchte naar archeologie en ontdekte tijdens mijn bachelor de forensische kant. Toen wist ik: dit wil ik doen.'

Waar zat 'm dat in?

'Je hebt in dit beroep directe maatschappelijke impact, omdat je een bijdrage kan leveren aan gerechtelijk onderzoek. Verder is het totaal onvoorspelbaar, ik weet nooit wat ik aantref. Wij krijgen een kijkje achter de voordeur op een moment dat mensen daar niet op voorbereid zijn, vaak in extreme omstandigheden: denk aan een misdrijf, verwaarlozing, een overdosis of een noodlottig ongeval. Aan het drama zelf verander je niets, maar je draagt wel bij aan waarheidsvinding en het bieden van meer duidelijkheid aan nabestaanden.'

Welk advies heb je voor studenten die ook deze kant op willen?

'Zorg dat je eerst veel ervaring opdoet met het algemene archeologische veldwerk, het forensische aspect komt later wel. Verdiep je ook in de forensische antropologie, de analyse van menselijke skeletresten. En je netwerk is belangrijk, dus bezoek congressen en spreek veel mensen. Dan nog moet je geluk hebben. Er zijn ongeveer tien mensen in heel het Verenigd Koninkrijk met dit beroep en daar ben ik er één van. In Nederland zijn dat er nog minder. Ik heb veel mazzel dat ik dit mag doen.' ■

Open blik naar de wereld

Als secretaris-generaal van de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond reist Gijs de Jong de hele wereld over. De loopbaan van deze Leidse bestuurskundige vertelt het verhaal van pompbediende tot topdiplomaat van het Nederlandse voetbal.

Het contrast tussen het leven van Gijs de Jong vóór Goede Vrijdag 1997 en erna kan voor zijn gevoel niet groter. De net afgestudeerd bestuurskundige sudderde nog wat na van vijf jaar lief en leed in Leiden. Dat deed hij als pompbediende bij het tankstation bij de Winkelhof in Leiderdorp. Zijn leven kreeg plotsklaps vaart door een tankbeurt van een veiligheidsmanager bij - toen nog - FC Den Haag. 'We kenden elkaar van mijn afstudeerstage bij de KNVB, waarbij ik een veiligheidsdraaiboek voor voetbalclubs had opgeleverd. Hij zat met zijn handen in het haar, klaagde hij toen hij me herkende. Bij zijn nieuwe baan in de pas voltooide Arena kwam hij om in het werk.'

Lang verhaal kort: die tweede paasdag ging Gijs in de Amsterdam Arena aan het werk, bij een event van Herbalife. 'Met mijn theoretische achtergrond

werd ik gelanceerd in een superoperationele omgeving. En dat beviel prima.' Het was de start van een bruisende periode. 'Als uitzendkracht kreeg ik per uur betaald, en ik maakte soms wel tachtig uur per week, dus ik zwom er zo ongeveer in. En als ik aan het werk was, zaten mijn vrienden op mijn kaarten overal eerste rang: van Michael Jackson tot Madonna, van de eerste Champions League Finale in de Arena tot de eerste editie van Sensation. Ik ging helemaal in het snelle stadsleven op.'

Gemoedelijke Brabander

Het enige waaraan hij moest wennen was de Amsterdamse cultuur. 'De directe humor was nieuw voor deze gemoedelijke Brabander. Toen ik de stewards van het stadion voor het eerst moest briefen, wilden zij dat groentje natuurlijk wel even uittesten

met wat harde grappen. Ik dacht: “als ik nu mijn plek niet opeis, kan ik het hier wel vergeten.” En ze waardeerden tot mijn verbazing dat ik ze gelijk van repliek diende. Sindsdien zie ik de lol wel in van de Amsterdamse stijl.’

Geen uitgemaakte zaak

Een jeugdtalent was hij niet, maar Gijs had wel vanaf zijn zestiende een seizoenkaart bij PSV. Hij dacht: ‘Als het even kan, ga ik hier later iets in doen.’ Toch was dat tijdens zijn studiejaren nog geen uitgemaakte zaak. Na het gymnasium koos hij voor Technische Bedrijfskunde in Eindhoven. Hij dacht dat varkentje wel even te was- sen, maar kwam zichzelf tegen. ‘Toen ik in mijn eerste jaar matrixrekenen kreeg, begreep ik daar binnen een maand weinig meer van. Na een half jaar was ik vertrokken.’ Een beroepen- test kwam weer uit bij bestuurs- en bedrijfskunde. ‘Dat verbaasde me, maar ik nam het advies toch serieus.’ In 1991 vertrok hij naar Leiden voor de meer politicologische variant.

Asopos de Vliet

Gijs wist dat hij vol aan de bak moest om zijn propedeuse te halen en koos daarom voor een vereniging die niet te veel tijd zou opslokken: roeivereniging Asopos de Vliet. Via een tussen- sprong bij een gastgezin in Rijnsburg kwam hij terecht in een studenten- woning aan de statige Julianalaan in Oegstgeest. ‘Met z’n elfven in een prachtige villa. Dat was lekker na een wat eenzame start.’ De huisgenoten vochten om de krant en voerden verhitte discussies over voetbal. ‘Het werd steeds gezelliger, en zo’n beetje alles wat ik in Leiden ondernam, had wel te maken met mijn huis of Asopos - waar ik nog een jaar quaestor ben geweest.’ De gezamenlijke voetballief- de in huis vertaalde zich al snel in een zaalvoetbalteam, Balletje B. ‘Steevast in de laagste divisie, maar wel een keer kampioen.’ Het huis heeft nog wat bekende namen opgeleverd, zoals de zanger van Van Dik Hout Martin Buitenhuis en topadvocaat Robert

Malewicz. ‘Die laatste en een andere huisgenoot, Vincent Vermolen, reken ik nog steeds tot mijn beste vrienden.’

Eenmalig

Gijs vond Bestuurskunde fantastisch. ‘Lekker breed, niet al te moeilijk. Ik leerde vraagstukken van alle kanten te benaderen – typisch Leids volgens mij.’ Nog steeds slaat hij *Il Principe* er regelmatig op na. ‘Machiavelli beschrijft de instrumentele kant van macht. Wat ik daaruit haal? Soms iets praktisch: je mag best wel eens iets onaardigs doen als leider, zolang het maar eenmalig is. En soms zet hij je aan het denken. Zo schetst hij de wijze waarop overwinnaars met minderheden in overwonnen landen omgaan. Daarmee dwingt hij je te formuleren waar je zélf voor staat.’ Na een aantal jaren als event manager solliciteerde De Jong op een functie als consultant bij de adviestak van de Arena. ‘Het stadion had veel slimme innovaties op het gebied van crowd management. Ik mocht meedenken over de verdere ontwikkeling daarvan en gaf zelfs over de landsgrenzen heen advies bij voetbalstadions.’ In 2003 maakte hij de overstap naar de KNVB in Zeist. Hiermee koos hij voor een leven met meer vrije weekenden. Dat viel mooi samen met de relatie die hij kreeg met Eva, nu zijn vrouw. Binnen de bond doorliep hij managementfuncties op het terrein van veiligheid, de nationale competitie en internationale toernooien, om in 2014 operationeel directeur te worden.

Gepasseerd

Dat duurde tot 2018. ‘Bij het vertrek van Bert van Oostveen stond ik – dat dacht ik tenminste – op de rol om zijn opvolger te worden als directeur betaald voetbal van de bond. Ik had daarvoor al een leergang strategisch management voor

gevoerden doorlopen aan een business school in Zwitserland. Maar het liep anders. Ik werd gepasseerd voor die functie, een stevige teleurstelling. De weerstand van een aantal clubs tegen de KNVB op dat moment was doorslaggevend.’ Hij licht toe: ‘Dat was niet persoonlijk, maar Nederland was in die periode niet erg succesvol op het internationale toneel. We plaatsten ons in 2016 en 2018 niet voor het Europees Kampioenschap in Frankrijk en het Wereldkampioenschap in Rusland. Bovendien liep er een intern governance onderzoek omdat er iets niet goed gegaan was met de licentieverstrekking aan FC Twente. Al met al wilde men een directeur van buiten.’

Zelfreflectie

Toen De Jong dat tot zijn ontzetting in *De Telegraaf* moest lezen, nam hij een advocaat in de arm. ‘Uiteindelijk wisten RvC-lid Erik Mulder en FIFA-bestuurder Marco van Basten me ervan te overtuigen om te blijven. Ik kreeg de functie van secretaris-generaal aangeboden, zeg maar de minister van buitenlandse zaken van de KNVB. Ik bedong dat ik ook de spelregelvernieuwing, de internationale evenementen en de invoering van de VAR in mijn portefeuille kreeg, en wilde leidinggeven aan het World coaches programma. Iedereen vond dat een goed idee. Ruim acht jaar later ben ik nog steeds gelukkig op die fantastische plek.’

De zelfreflectie bij de opleiding in Zwitserland had Gijs de Jong aan het denken gezet. ‘Ik kreeg er de vraag voorgelegd: “Wat is er eigenlijk gebeurd tussen je geboorte en nu?” Op dat moment ging niet alles meer van een leien dakje. Ik woon-

Gijs de Jong

1972 Geboren in Asten

1984-1990 Willibrord Gymnasium, Deurne

1990-1991 Technische Universiteit Eindhoven, Bedrijfskunde

1991-1996 Rijksuniversiteit Leiden, Bestuurskunde, afgestudeerd bij Uri Rosenthal en Edward van der Torre

1997-2003 event manager en consultant bij Amsterdam Arena (Nu Johan Cruyff Arena)

2003-2010 KNVB, coördinator Veiligheidszaken en Public Affairs

2010-2014 KNVB, manager Competitiezaken

2016-IMD, leergang Advanced Strategic Management

2014-2018 KNVB, operationeel directeur

2018-heden KNVB, secretaris-generaal

Gijs woont in Asten met Eva de Jong-Welten en zonen Jip, Guus en Sam

de met mijn lieve en slimme vrouw en drie jonge kinderen heerlijk in Asten, waar ik na al mijn doorde-weekse wereldreizen altijd weer neerstreek, en iedere week scheidsrechter van de jeugd was. Daar lag het dus niet aan. Maar voor het eerst ging ik nadenken over mijn eigen jeugd, mijn opvoeding. Ik voerde daar lange gesprekken over met mijn vrienden. Een van de zaken die binnen ons gezin nooit besproken werd, was mijn doodgeboren zusje. Ik nam mijzelf een beetje kwalijk dat ik mijn ouders daar nooit naar gevraagd had.’

Er het beste van maken

Ook zijn vrienden vroegen hem: ‘Waarom ben je daar zelf eigenlijk nooit over begonnen?’ De Jong werd wakker en ging alsnog het gesprek

Het bestuur van Asopos de Vliet met Gijs linksonder.

‘Er zijn altijd meerdere perspectieven’

aan. ‘Ik vond dat enorm confronterend, maar mijn vader, moeder en zusje pikten het heel goed op. Eigenlijk vond iedereen het heel fijn om over de impact van dat tragische gemis te kunnen praten.’ De durf om deze stap te zetten hielp hem ook met een open blik naar zijn eigen toekomst te kijken. ‘Vanaf 2010 was mijn carrière altijd lineair verlopen in de richting van één functie: directeur betaald voetbal. Nu besepte ik dat je van je leven het beste moet maken met de opties die je aangereikt krijgt, dat je moet openstaan voor meerdere wegen. Een soort persoonlijke uitwerking dus van wat ik in Leiden al had geleerd: er zijn altijd andere perspectieven.’

Nederlandse mindset

Zijn Leidse verleden werkt ook door in zijn werk. ‘Ik behartig de belangen van het Nederlandse voetbal in het

buitenland, met name binnen de UEFA en de FIFA. Dat zijn enorme organisaties met honderden aangesloten landen. Als ik in contact kom met collega’s van andere bonden, krijg ik vanzelf te maken met zaken waar ik met mijn Nederlandse mindset moeite mee heb. Homo- en vrouwenrechten in veel Arabische landen? De wereldwijde ontwrichting die Trump veroorzaakt? Het botst regelmatig met mijn typisch Nederlandse waarden als gelijkheid, inclusie en solidariteit. In ons land is jezelf daarover uitspreken een kracht. Maar in de internationale context is dat niet zo.’

Weg van de diplomatie

De KNVB kiest voor de lange termijn om de belangen van het Nederlandse voetbal internationaal te dienen. De Jong volgt ook in de aanloop naar het WK deze zomer de weg van de diplomatie. ‘Je kunt best je zorgen aankaarten, dat verwachten ze in het buitenland ook wel van Nederlanders, maar doordrammen werkt uiteindelijk tegen je. Als je oog hebt voor elkaars perspectief op voetbal en het verdere leven, ontdek je dat je negen van de tien keer hetzelfde denkt. Dat schept een basis voor breed gedragen oplossingen. Met die filosofie heb ik inmiddels het vertrouwen van mijn collega’s wereldwijd weten te winnen. Ja, als een oliemannetje. Je kunt mijn aanpak een beetje vergelijken met die van die andere secretaris-generaal, Mark Rutte. Vanuit alle bescheidenheid hoor, ik ben groot bewonderaar van de secretaris-generaal van de NAVO.’ Op de vraag of die aanpak werkt, besluit De Jong: ‘Nederland wordt van oudsher erkend als een progressief en innovatief voetballand. Ik help dat te verzilveren. Andere landen willen van ons leren en luisteren naar wat we te zeggen hebben, en de grote bonden houden rekening met onze wensen. Tegelijkertijd leren wij ook veel van andere bonden. Daarom is het zo belangrijk om altijd met een open blik naar de wereld te kijken.’ □

EÉNKAMERHART

Een collectie 3D-geprinte modellen van harten met een aangeboren hartziekte: al ruim acht jaar doet de afdeling cardiologie van het LUMC er haar voordeel mee. In onderwijs en onderzoek kun je elkaar hiermee goed laten zien wat het betekent als iets in het hart niet goed zit en hoe dat te verhelpen is. Dat geldt ook in de uitleg aan patiënten en hun naasten. Vaak gebeurt dat met tekeningen, maar dit is veel tastbaarder. Cardioloog Monique Jongbloed geeft haar patiënten weleens een kleiner modelletje mee. 'En als we ze meenemen op patiëntendagen trekken ze veel belangstelling. Het gaat om aangeboren hartziekten, bijvoorbeeld een hele hartkamer die niet is aangelegd. De meeste mensen die zoiets hebben en hun naasten vinden het heel fijn om er meer van te begrijpen.'

linkerkamer

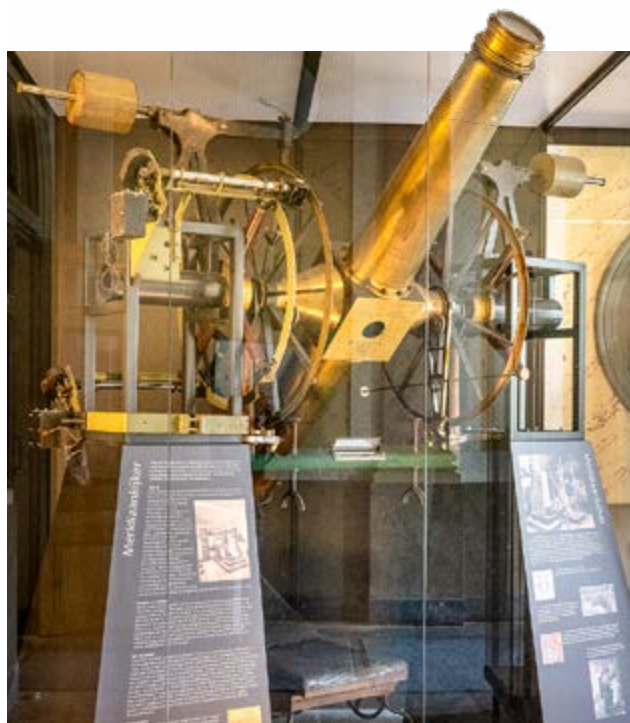

2018
Kunststof,
ca. 15x10 cm
LUMC, in
vitrine op de
poli cardiologie
Mogelijk
gemaakt dank-
zij een schenking
aan het LUF

kleine
rechterkamer

4x mooi gegeven

Een gloednieuwe machine, een historisch document of een onmisbaar hulpmiddel. Dankzij schenkingen aan het LUF kunnen onderzoekers en studenten objecten verwerven die anders buiten hun bereik blijven. Een kleine galerij van zulke academische aanwinsten.

Blikvanger

Deze meridiaankijker is ontworpen om zo nauwkeurig mogelijk sterposities te bepalen, en om te helpen bij de landelijke tijdmeting voor bijvoorbeeld de scheepvaart en spoorwegen. Dankzij dit apparaat liepen eind 19de eeuw alle klokken in Leiden gelijk. Nadat de sterrenkijker door modernere technieken overbodig was geworden heeft hij een tijd in Museum Boerhaave gestaan. In 2024 is de kijker op initiatief van de Werkgroep Leidse Sterrewacht teruggekeerd naar de Oude Sterrewacht. Het is nu een van de blikvangers tijdens de tientallen rondleidingen die hier jaarlijks gegeven worden.

1861
2,5 m lang
Sterrewacht
Aanschaf (2024)
mede mogelijk
gemaakt door
het Leidsche
Sterrewacht
Fonds, een fonds
op naam bij het
LUF en door een
bijdrage van
Ignas Snellen
uit zijn NWO
Spinozapremie.

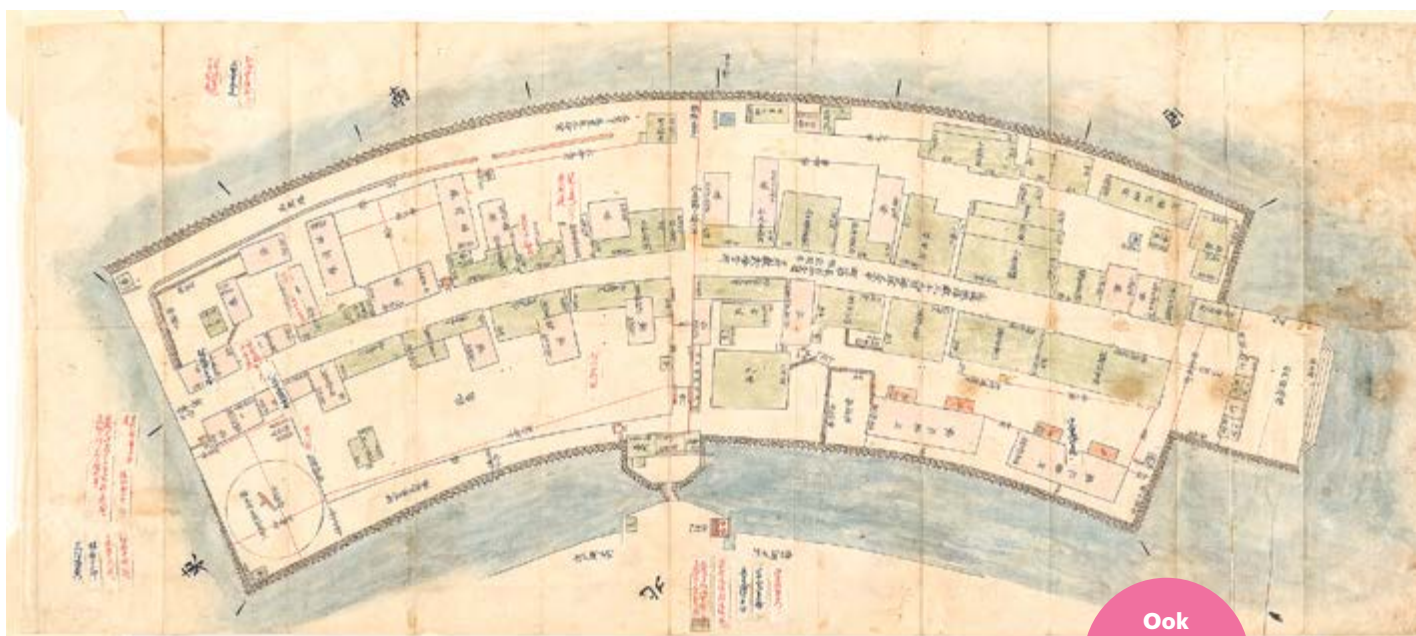

Maanlander

'Maanlanders' worden ze wel genoemd. Deze DMR ECOFlux kamers monitoren in het Polderlab continu de uitstoot van broeikasgassen. Het onderzoek daar is gericht op innovatieve landbouw, die gunstiger is voor biodiversiteit, uitstoot en waterkwaliteit. Bij huidige vormen van landbouw op veenbodem komt door verlaging van het waterpeil veel koolstofdioxide vrij, doordat het veen afbreekt. De apparaten moeten aantonen of de uitstoot inderdaad lager is bij alternatieve vormen. Ze staan tussen de rijst en de cranberry's, en zelfs in de sloot. Daar leveren de maanlanders elke seconde een schat aan data op. Meer dan genoeg voor promovendus Martijne Kannekens (foto) en anderen om verder te werken aan duurzamere vormen van landbouw.

2024
Aluminium,
2 meter lang
Polderlab,
Oud Ade
Aanschaf
mede mogelijk
gemaakt door
LUF-donateurs
en het Joskind
Fonds

HANDELSPOST

Deze plattegrond van het eiland Dejima is een belangrijke bron voor onderzoek naar de Japans-Nederlandse geschiedenis. Dejima was een kunstmatig eiland voor de kust van Nagasaki, ongeveer zo groot als de Dam in Amsterdam. Tussen 1641 en 1859 was het een Nederlandse handelspost en het was de enige locatie waar contact tussen Japan en de westerse wereld was toegestaan. Op de handgetekende plattegrond zijn woonhuizen, pakhuizen en waterputten zichtbaar. Het is een soort kadastrale kaart, bedoeld om controle op het Nederlandse eiland en de bewoners te kunnen uitoefenen. Bij elk gebouw staat de eigenaar vermeld en hoeveel belasting er moest worden betaald. □

Ca. 1720
87 x 38 cm
Universitaire Bibliotheken
Leiden
Aanschaf (2026) mogelijk
gemaakt door anonieme
particuliere schenking aan
het LUF

Ook
 schenken?
[luf.nl/
 draag-bij](https://luf.nl/draag-bij)

in de familie

Een echte studentenstad

Overgrootmoeder studeerde in de jaren 30 Pharmacie in Leiden, grootmoeder en grootvader respectievelijk Scheikunde en Rechten in de jaren 60 en vader en moeder allebei Rechten. 'Voelde je druk?' vraagt vader Jeroen Elink Schuurman aan zoon Friso (20) die dit jaar in Leiden met Rechten is begonnen. 'Nou uh, het gaat hier wel altijd over Leiden.' 'En terecht', lacht Jeroen. Daar moet Friso zijn vader wel gelijk in geven. Hij heeft het elders geprobeerd, in Rotterdam, maar ging na een jaar toch naar Leiden. 'Rotterdam is een stad met een universiteit. Leiden is een universiteitsstad.' Zijn zus Nienke (22), vierdejaars Rechten, knikt. 'De Leidse universiteit is echt een instituut. Het staat er al eeuwen en waar je ook komt, alles ademt geschiedenis.' Ook vader Jeroen en grootmoeder Jolien hadden er een mooie studententijd. Voor Jeroen was het een vlucht uit Brabant waar hij opgroeide. 'Ik heb mij daar nooit echt thuis gevoeld. In Leiden

wel.' Sinds 1987, toen hij met Fiscaal Recht begon, is de stad behoorlijk opgeknapt en een stuk sfeervoller geworden. 'Maar ook toen was Leiden wel al een hele leuke studentenstad. Ik heb er, net als mijn vader, mijn vrouw ontmoet.' Zijn moeder knikt. Ze was een van de weinige vrouwen bij Scheikunde. 'Van de 90 eerstejaars waren er negen vrouw, en die moesten altijd vooraan zitten.' Vriendinnen maakte ze bij VVSL, de vrouwelijke voorloper van Minerva. 'Dat was allemaal heel braaf, hoor. Met Sinterklaas breiden we kinderkleertjes voor arme Leidenaars.' Twintig jaar later, in Jeroens tijd, was dat wel anders. 'Bij Minerva zochten we de gezelligheid op. Vijf keer per week naar de sociëteit was geen uitzondering. Dat kan ik mij nu niet meer voorstellen.' Nienke en Friso ook niet. 'Die wilde jaren zijn voorbij, hoor. Er zijn nog maar drie avonden op de tent. Er moet ook gestudeerd worden.' ■

Gelijke kansen

Niet iedereen begint op dezelfde plek. Niet in de klas, niet in de rechtbank, niet op de arbeidsmarkt – en zelfs niet in het ziekenhuis. Waar je wieg staat, wie je ouders zijn, of welke postcode je hebt, werkt door in kansen, gezondheid en invloed. Ongelijkheid is geen abstract begrip, maar een dagelijkse realiteit. En juist daarom een van de meest urgente onderwerpen van onze tijd.

Lisa Gaikhorst over gelijkheid in ontwikkeling en onderwijs

Hoge verwachtingen helpen de leerling

Ieder kind moet de kans krijgen om zich te ontwikkelen op zijn eigen niveau. Dat klinkt logisch, maar het is niet makkelijk om dat in de schoolpraktijk voor elkaar te krijgen.

Bijzonder hoogleraar Lisa Gaikhorst bekleedt in Leiden de leerstoel Gelijke ontwikkelings- en onderwijskansen. Ze onderzoekt de verschillen in ontwikkeling, schoolprestaties en loopbanen van leerlingen. ‘Het is een complexe materie. Want gelijke kansen betekent niet: iedereen gelijk behandelen. Soms is er iets extra’s nodig.’

Dat extraatje kan financieel zijn, maar het kan ook betekenen dat een leraar meer aandacht besteedt aan een leerling met een achterstand. ‘Het gevaar ligt dan wel op de loer dat kinderen het gevoel krijgen: ik kan dus iets niet’, zegt Gaikhorst. ‘En leerkrachten krijgen, veelal onbewust, lagere verwachtingen van leerlingen. Die kunnen daarnaar gaan presteren.’

Onbenut talent

Dat is een van de dingen waar Gaikhorst vanuit haar leerstoel onderzoek naar doet. Hoe zorg je dat leerlingen die uit een achterstandssituatie komen toch zoveel mogelijk gelijke kansen krijgen én benutten?

Er zijn veel redenen om extra stappen te zetten, vindt Gaikhorst. ‘Bijvoorbeeld omdat een opleiding de kans op goede gezondheid en een goede baan vergroot. En omdat er anders voor de maatschappij veel talent onbenut blijft.’

De theorie gaat uit van drie benaderingen, legt Gaikhorst uit: ‘Gelijke behandeling, compensatie en waardering, en het *social justice*-perspectief. Ze hebben elk hun eigen risico’s, zoals het wekken van lagere verwachtingen, dus je moet oog voor alle drie hebben.’

Waardering

Als gelijke behandeling niet genoeg is, en extra aandacht wekt lagere verwachtingen, kan een waardevolle benadering helpen. ‘Waardeer als leerkracht meertaligheid, andere culturele achtergronden.’ Leerlingen voelen zich meer thuis

in de klas wanneer een andere moedertaal wordt gezien als een bonus, in plaats van iets dat een achterstand veroorzaakt.

Een nadeel van gelijke behandeling en ook van waardering en compensatie is dat ze de oorzaken van een achterstand niet oplossen. ‘In de *social justice* benadering staat daarom de gedachte centraal dat de samenleving verantwoordelijk is voor structurele ongelijkheid. Die benadering pleit wel voor compensatie, maar niet vanwege het tekort dat leerlingen van huis uit meekrijgen, maar omdat ze tekortgedaan zijn door de maatschappij.’

Gaikhorst onderzoekt vanuit de leerstoel hoe deze theorie in de praktijk kan worden gebracht. En dan het liefst schoolbreed. ‘Want als het bij individuele docenten blijft, is het effect minder groot.’ Toch zijn het de individuele docenten die de andere benaderingen moeten uitvoeren. En dat in de superdiverse klassen van tegenwoordig, waar binnen de verschillende groepen weer grote onderlinge verschillen zijn. Is dat nog wel te doen?

Ja, zegt Gaikhorst. ‘Het is niet eens

‘Door ongelijkheid blijft veel talent onbenut’

zoveel meer werk, het is vooral een andere manier van kijken. Een voorbeeld: een leerkracht had snel afgeleid de leerlingen in de klas. Ze zaten tijdens de les op tafel te trommelen. In plaats van boos te worden, vroeg hij: wat trommelen jullie? Het bleek een rapnummer te zijn. Dat heeft de leerkracht verwerkt in de schoolmusical. Zoiets geeft de leerlingen die eerst op achterstand stonden, een bijzondere positie in de klas. Het gaat om het wekken van hoge verwachtingen, in plaats van toegeven aan onbewust lage verwachtingen.'

Investeren helpt altijd

Gaikhorst onderzoekt hoe scholen zo'n cultuur van hoge verwachtingen kunnen versterken. 'Er is niet veel literatuur te vinden over een schoolbrede aanpak. We gaan nu met twee masterscriptiestudenten kijken bij scholen waar ze bewust werken met hoge verwachtingen.'

Er valt veel te winnen, ziet Gaikhorst. Maar er is ook veel te doen. Als de hoogleraar het voor het zeggen had,

zou ze altijd investeren in gelijke ontwikkelings- en onderwijskansen. 'Dat helpt, zo simpel is het. Steek geld in leerlingen en scholen die dat nodig hebben. Zorg dat er leraren bijkomen en zoek uit wat er nodig is om ze te laten blijven. Investeer in samenwerkingsverbanden en breng onderzoekers en leerkrachten met elkaar in contact. Je kan het als school niet helemaal alleen doen.'

Lisa Gaikhorst

studeerde **Onderwijswetenschappen aan de VU Amsterdam**. Ze is **hoofddocent en opleidingsdirecteur van de bachelor Onderwijswetenschappen aan de UvA**. Daarnaast is ze **algemeen coördinator bij de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam**. Sinds september 2024 is ze **bijzonder hoogleraar op de leerstoel 'Gelijke ontwikkelings- en onderwijskansen' aan de Universiteit Leiden**.

‘Dat sociale ongelijkheid bestaat, is een culturele afspraak’

Verschillen tussen mensen zijn er altijd al geweest, zegt hoogleraar Archeologie Bleda Düring. Maar niet altijd was het vanzelfsprekend dat sommige mensen meer hadden dan een ander. Om te achterhalen hoe sociale ongelijkheid is ontstaan, en waarom het sociaal geaccepteerd werd, onderzoekt hij ongelijkheid in prehistorische gemeenschappen op Cyprus.

Een Middenbronstijd I-II kruik uit Pyrgos (2000-1700 v.Chr.) met afbeeldingen van verschillende activiteiten. Opvallend is het verschil tussen taken die door mannen en vrouwen worden uitgevoerd.

Sociale ongelijkheid zou vanzelf zijn ontstaan zodra mensen boeren werden en op een vaste plek gingen wonen, zo werd lang gedacht binnen de archeologie. Dat gebeurde tijdens de overgang van de koper- naar de bronstijd, in West-Azië rond 9000 voor Christus. ‘Het idee was dat privébezit - de grond en boerderij - belangrijk werd om te kunnen overdragen op kinderen’, vertelt archeoloog prof.dr. Bleda Düring. ‘Maar we hebben geen duidelijke aanwijzingen voor grote sociale verschillen uit de vijfduizend jaar ervoor. Daarom wil ik die overgang beter in beeld brengen.’

Nooit compleet

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, want in de archeologie is er geen goede methodologie om sociale ongelijkheid te onderzoeken. ‘Om iets te zeggen over

inkomensongelijkheid in prehistorische gemeenschappen, worden vooral de afmetingen van huizen vergeleken’, legt Düring uit. ‘Door alleen naar dit soort kwantitatieve data te kijken, mis je misschien belangrijke aanwijzingen: was dat grote huis van een rijk persoon, of had het gebouw een andere functie? Voor een compleet beeld moeten we ook bekijken hoe macht en rijkdom cultureel tot uitdrukking werden gebracht.’ Dankzij een beurs van de European Research Council kan Düring de komende jaren met zijn team interdisciplinair onderzoek doen naar sociale ongelijkheid op Cyprus. Op dat eiland doet Düring al tien jaar onderzoek naar de nederzetting Pallourus. ‘We weten al veel uit eerdere opgravingen, maar we analyseren huizen opnieuw, bestuderen hoe mensen werden begraven en doen isotopenonderzoek naar dieet. Zien we in de combinatie van deze aspecten patronen die iets zeggen over sociale ongelijkheid?’

'Bijdragen aan de kansengelijkheid van jongeren'

aldus alumna Celestine

Niet alleen wil Düring weten óf er sociale ongelijkheid was, maar ook hoe mensen er tegen aankeken. 'Verschillen tussen mensen zijn er altijd geweest, ook in de prehistorie', zegt hij. 'De een was een betere jager, een ander was slimmer of had meer charisma. Pas toen deze verschillen werden gekoppeld aan voordelen leidde dat tot meer macht: wie een goede jager was, bijvoorbeeld, kreeg ook meer invloed binnen de gemeenschap. De vraag is waarom samenlevingen dat toestonden, want goed kunnen jagen zegt niets over leiderschapskwaliteiten.' Juist die vraag is belangrijk om sociale ongelijkheid vandaag de dag te begrijpen. Düring: 'Op een bepaald moment in de geschiedenis zijn mensen die bundeling van persoonlijke voordelen gaan overdragen op de volgende generatie. Dat zien we nog steeds in onze samenleving: ouders die gestudeerd hebben en een hoog inkomen, kunnen hun kinderen makkelijker aan een hypotheek helpen, terwijl anderen veel minder kansen hebben.'

Culturele afspraak

Sociale ongelijkheid is niet natuurlijk, volgens Düring, maar ook niet iets wat je kunt afdwingen. 'We lijken het logisch te vinden dat iemand die hard heeft gewerkt in een villa woont en anderen in een flat', zegt hij, 'maar eigenlijk is dat een culturele afspraak: door verhalen zijn verschillen gelegitimeerd. Met dit onderzoek hoop ik te achterhalen hoe mensen in de prehistorie omgingen met verschillen. En welke veranderingen, of verhalen, ervoor hebben gezorgd dat sociale ongelijkheid acceptabel werd.'

Bleda Düring

Bleda Düring studeerde en promoveerde aan de Universiteit Leiden, deed een postdoc aan University College London en is in Leiden sinds 2022 hoogleraar Archeologie van West-Azië. Düring richt zich op sociale ongelijkheid, rijkdomsverdeling en machtsstructuren in de oudheid, met name rond de oostelijke Middellandse Zee. Zijn werk combineert archeologische data met bredere maatschappelijke vraagstukken over ongelijkheid – toen en nu.

'Mijn werk als programmamanager Kansengelijkheid Jeugd bij de Gemeente Amsterdam, Aanpak Noord, draait om het verkleinen van kansengelijkheid onder jongeren in Amsterdam Noord. De ongelijkheid die ik zie raakt me en motiveert me om elke dag aan de slag te gaan. In dit stadsdeel groeien relatief veel jongeren op in armoede; één op de vijf leeft in een minimumhuishouden en kampt met gevoelens van eenzaamheid. Tegelijkertijd verandert Noord snel door de instroom van kapitaalkrachtigere bewoners. En zo komen er heel veel kansen in Noord, maar eigenlijk niet voor de originele bevolking. Die blijft achter in wijken waar achterstallig onderhoud is aan woningen. Volgens de Amsterdamse Jeugdvisie moet je niet kijken naar het kind als probleem, maar naar het systeem: de omgeving van het kind. We zetten in op een preventieve benadering. Dat betekent investeren in ouders, scholen en gezondheid. Jongerenparticipatie is daarbij essentieel. We luisteren naar jongeren door aanwezig te zijn bij initiatieven in de wijk, vaak georganiseerd door bewoners die Noord van binnen uit kennen. Zij begrijpen de leefwereld van jongeren en weten wat werkt. Ons doel is dat jongeren in Amsterdam Noord over twintig jaar met duidelijk meer gelijke kansen opgroeien. Dat vergt een lange adem, maar met preventie, samenwerking en vertrouwen in bewoners kunnen we structureel verschil maken.'

CELESTINE TRIENES (31)

2013-2017 Bachelor Wijsbegeerte, Universiteit van Amsterdam
2017-2019 Master Philosophical perspectives on Politics and Economics, Universiteit Leiden
2018-2023 Programmasecretaris Agenda Stad, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
2023-2025 Directiesecretaris directie Jeugd, Zorg en Diversiteit
2025-heden Programmamanager Kansengelijkheid Jeugd, Aanpak Noord, Gemeente Amsterdam

Een kansrijkere start dankzij big data

Big data roept al snel het beeld op van harde cijfers en technische hoogstandjes. Maar uiteindelijk gaat het erom wat er met die data gebeurt. Wessel Kraaij dook voor zijn onderzoek naar een kansrijke start voor kinderen in de big data van ongelijkheid tijdens de eerste duizend dagen van het leven.

De achterstand die sommige kinderen al heel jong hebben, kan aan veel factoren liggen. Problemen tijdens de zwangerschap, of opgroeien in kwetsbare omstandigheden, vanwege armoede, verslaving of psychische problemen. Zo'n moeilijke start kan de rest van een leven zijn sporen nalaten.

Wessel Kraaij van het Leiden Institute of Advanced Computer Science (LIACS) analyseerde voor het onderzoeksproject 'Betekenisvol datagebruik voor een kansrijke start' een karrenvracht aan geregistreerde gegevens over achterstanden, van onder andere het CBS en consultatiebureaus.

Nauwkeurig inschatten

Het doel van het project, dat een samenwerking is tussen Erasmus MC, Gemeente Rotterdam en LIACS, is medisch-sociale kennis over kwetsbaarheid te combineren met cijfermateriaal. Zo kunnen beleidsbepalers en zorginstaties de risico's voor individuele gezinnen of op wijkniveau nauwkeuriger inschatten. Met die inschattingen kunnen

ze hun beleid en hulpverlening verbeteren. 'LIACS is betrokken in het project vanwege kennis over verantwoorde toepassing van machine learning technieken, om ongelijkheid te minimaliseren.' Op papier lijkt het eenvoudig, zoveel mogelijk data combineren. Maar de praktijk is weerbarstiger. 'Het kostte een jaar om zulke grote aantallen ongestructureerde gegevens in een database te krijgen. En dan moet je ook nog beslissen: hoe gaan we om met ontbrekende data? We hebben niet zomaar alles bij elkaar gegooid, we hebben sturing aangebracht. Zo hebben we ook studies over risico- en beschermende factoren laten meewegen en zijn er gesprekken gevoerd met ouders.' Het project leverde onder meer een systeemkaart van kansengelijkheid in de eerste duizend dagen op. En de resultaten zijn gebruikt om het Kansrijke Start-beleid in Rotterdam te versterken.

Maatschappelijke kansen

Kraaijs deel van het werk ligt alweer een tijdje achter hem. Maar hij blijft het project volgen en het heeft hem gesterkt in zijn voornemen om zowel de maatschappelijke kansen als de ethische risico's van big data meer over het voetlicht te brengen. Hij is een van de initiatiefnemers achter de groep Data science for social good @ LIACS. 'Ik vind het belangrijk om meer naar de maatschappelijke impact van ons onderzoek te kijken. Big data samenbrengen met mensen, dat wil ik uitdragen in ons instituut. Het is goed dat studenten en promovendi niet alleen kijken naar de mooie technische vragen die ze kunnen uitwerken, maar ook kritisch kijken hoe data science nuttig kan worden ingezet zonder ongelijkheid te vergroten.'

Wessel Kraaij

is sinds 2016 hoogleraar Applied Data Analytics aan Universiteit Leiden. Hij onderzoekt manieren en modellen om kennis uit ongestructureerde data te halen en ontwikkelt met name toepassingen voor in de zorg. Kraaij is ook als hoofdwetenschapper verbonden aan de afdeling data science van TNO.

'Nieuws gaat over mensen'

aldus alumna Chris

'Na mijn studie Rechten heb ik bewust gekozen voor een advocatenkantoor dat opkomt voor de rechten van de mens. Iedere advocaat maakt een verschil in iemands leven, maar met dit werk maak ik impact op een goede manier, althans zo kijk ik ernaar. Recent heb ik meegewerkt aan een zaak rond illegale adoptie in Sri Lanka. Het speelde in de jaren negentig: vrouwen moesten op een schimmige manier hun baby afstaan. Er was geknoeid met adoptiepapieren. Bij Prakken D'Oliveira Human Rights Lawyers, het advocatenkantoor waar ik werk, staan we een vrouw bij die zowel het adoptiebureau in Nederland als de Nederlandse staat aansprakelijk heeft gesteld. De mensen en organisaties die ik bijsta zijn strijdbaar en dat ben ik zelf ook. Het zaadje is geplant op mijn vijftiende toen ik een beurs kreeg om onderwijs te volgen in Italië met kinderen uit negentig verschillende landen. Daar leerde ik oog te hebben voor het individu. Op het nieuws zag je beelden van de oorlog in Soedan. Voor mij had die oorlog een gezicht, de jongen die naast me zat op school kwam uit Soedan. Toen leerde ik: verhalen in het nieuws zijn geen abstracte verhalen, het gaat om mensen.'

CHRIS DEKKERS (28)

2015-2018 BA International Relations, King's College London
2018-2021 Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden
2021-2022 Master International and Transnational Criminal Law, Universiteit van Amsterdam
2022-2025 juridisch medewerker bij Prakken d'Oliveira
2025-heden advocaat bij de sectie internationaal recht en mensenrechten bij Prakken d'Oliveira

Klimaatgelijkheid is geen ambitie, maar een plicht

Gerechtelijke uitspraken over klimaatverandering krijgen meer voet aan de grond. Wetenschappers en maatschappelijke organisaties halen steeds vaker hun gelijk bij de rechter. Jurist en onderzoeker Otto Spijkers verwelkomt die ontwikkeling, maar plaatst ook een kanttekening: 'Het succes van klimaatzaken staat of valt bij de bereidwilligheid van overheden en burgers om er daadwerkelijk naar te handelen.'

Spijkers doet al jaren onderzoek naar klimaatongelijkheid. Daarbij onderscheidt hij twee vormen van gelijkheid: intragenerationele gelijkheid (binnen de huidige generatie) en intergenerationele gelijkheid (tussen huidige en toekomstige generaties).

Het bekendste voorbeeld van klimaatrechtspraak is nog altijd de Urgenda-zaak uit 2019. In die zaak stelde de rechter dat de huidige generatie, en met name jongeren, nu al lijden onder klimaatverandering, en dat klimaatverandering dus niet slechts een probleem is voor de toekomstige generaties. Een actueler voorbeeld is de recente Bonaire-zaak, waarin de rechter vaststelde dat inwoners van Bonaire bijzonder kwetsbaar zijn voor klimaatverandering, maar dat de plannen voor hen veel minder ambitieus zijn dan die voor Europees Nederland. ‘Terwijl wij dijken op-hogen, gebeurde er op Bonaire nauwelijks iets om de gevolgen van de zeespiegelstijging op te vangen’, legt Spijkers uit. ‘De rechter bestempelde dat als onrechtmatig. De uitspraak betekent een erkenning dat gelijke klimaatbescherming voor iedereen een wettelijke zorgplicht is.’

De rechten van de toekomst

Naast ongelijkheid binnen de huidige generatie onderzoekt Spijkers hoe de belangen van toekomstige generaties worden meegewogen in de rechtszaal. Samen met elf studenten van het Leiden University College bestudeert hij wereldwijde klimaatrechtszaken met behulp van een databank van Columbia University. De studenten brengen succesvolle strategieën en good practices in kaart, in de hoop dat die als blauwdruk kunnen dienen voor toekomstige klimaatrechtszaken. Die focus op toekomstige generaties was een reden voor de Braziliaanse Sofia Escorel en de Canadese Sadie Damianidis om de clinic te volgen. ‘Veel cursussen internationaal recht richten zich op de huidige juridische kaders in plaats van op de gevolgen op lange termijn voor toekomstige generaties’, zegt Escorel. ‘De nadruk op de rol van het internationaal recht bij de aanpak van klimaatverandering en de beoordeling daarvan in relatie tot toekomstige generaties, maakt deze onderzoeksclinic vernieuwend.’ Daarbij kijken ze verder dan de westerse rechtsorde. Ook niet-westerse benaderingen, zoals die van inheemse volkeren, worden onderzocht. ‘Inheemse gemeenschappen in Canada ervaren klimaatveran-

dering bijvoorbeeld anders dan de rest van de bevolking,’ zegt Damianidis. ‘Ze wonen vaak in afgelegen gebieden die kwetsbaarder zijn voor klimaatimpact. Bovendien hebben ze door structurele ongelijkheid minder toegang tot middelen om zich tegen de gevolgen van klimaatverandering te beschermen.’

De rol van de burger en de rechter

Wereldwijd neemt het aantal klimaatzaken toe, constateert Spijkers. De uitspraken van de Nederlandse rechter gelden daarbij als vooruitstrevend en vonden navolging in onder meer Duitsland, België en in de klimaatjurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Maar Spijkers realiseert zich ook dat hij in een bubbel zit van enthousiaste wetenschappers. ‘Ik vraag me af of individuele burgers voldoende doordrongen zijn van hun eigen verantwoordelijkheid. De rechter kan kaders stellen, maar de vertaling naar de praktijk en de naleving liggen niet alleen bij overheden of ‘de Shells’ van deze wereld. Ook wijzelf zullen ons gedrag moeten aanpassen.’

Geen probleem van de toekomst

Volgens Spijkers is overheidsregulering dan ook de enige echte oplossing. ‘Als regels voor iedereen gelden, verdwijnt het gevoel dat jij een offer brengt terwijl je buurman niets verandert. Bovendien rekent het ook af met het idee dat klimaatongelijkheid iets is voor ‘later’. Klimaatongelijkheid bestaat nu al in allerlei vormen, of komt razendsnel jouw kant op. Mijn advies aan beleidsmakers en burgers is dan ook: handel ernaar uit puur egoïsme. Doe het voor jezelf.’

Otto Spijkers

is sinds 2023 universitair docent internationaal en Europees recht aan het Leiden University College. Daarvoor was hij onder andere hoogleraar internationaal recht aan het China Institute of Boundary and Ocean Studies en het Research Institute of Environmental Law van Wuhan University.

Een andere blik op welvaart

Wie de welvaart van een land afmeet aan de productie per hoofd van de bevolking, ziet niet de soms grote ongelijkheid binnen zo'n land. Promovendus Annegeke Jansen onderzoekt, combineert en promoot daarom andere maatstaven en modellen.

Brede welvaart

'De meeste economische indicatoren zijn gestoeld op productie. Voor een land is dat het bruto binnenlands product. Met het WISE Horizons project proberen wij de manier waarop we in de economische wetenschap welvaart meten en modelleren te veranderen. Met bijvoorbeeld ook niet-financiële indicatoren, zoals gevolgen voor het milieu. We hebben het ook wel over brede welvaart.'

Ongelijkheid

'Wereldwijd is de ongelijkheid tussen landen de laatste 50 jaar afgenomen. Tegelijk is die binnen landen op een historisch hoog niveau. Een mooie maatstaf voor ongelijkheid vind ik de verschillen in inkomens tussen de rijkste 10% van de bevolking en de armste helft. In Nederland ligt deze ratio op 7: de top 10% met de hoogste inkomens verdient samen ongeveer 7 keer zoveel in een jaar als alle mensen in de armste helft samen. In de VS is deze ratio 17.'

Ander beeld

'Het bbp per hoofd van de bevolking is in de VS een stuk hoger dan in Europa en ook op arbeidsproductiviteit doet de VS het beter. Veel economen concluderen dan dat die economie "het beter doet". Wij wijzen op wat daar tegenover staat. In Europa heb je een langere levensverwachting, een kleinere kans om vermoord te worden, minder ongelijkheid in inkomen en vermogen, de helft minder broeikasgasemissies per persoon. Met zulke maatstaven krijg je een ander beeld.'

Politiek

'Dit werk is best politiek. Economie als wetenschap is altijd politiek. Dat geldt ook voor het groeidenken. Afhankelijk van hoe je groei stimuleert zijn er gevolgen voor werkgelegenheid en inkomensverdeling. Ook is er geen bewijs dat de economie maar kan blijven groeien, zonder dat het desastreus is voor de planeet. Hoe wegen

we de welvaart van vandaag af tegen de welvaart van toekomstige generaties? Ook dat is een politieke vraag.'

Grote problemen

'In mijn onderzoek naar brede welvaart komt steeds de rol van ongelijkheid naar voren. Ik denk dat het tegengaan van ongelijkheid cruciaal is als we problemen als polarisatie en klimaatverandering willen aanpakken. Inkomensongelijkheid en ongelijke rijkdom staan niet op zich: zij vertalen zich naar ongelijke machtsverhoudingen. En dat kan vergaande gevolgen hebben, zoals de situatie in de VS aantoont. Hier bij het CML kan ik op het snijvlak van economie en klimaatwetenschap werken. Samen met mijn begeleider Rutger Hoekstra proberen we de internationale discussie te beïnvloeden. De VN werkt nu aan een internationaal raamwerk om brede welvaart te meten, dus er is op het moment veel aandacht voor dit thema.'

Annegeke Jansen

studeerde Economie in Rotterdam en is promovendus bij het Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden. Ze hoopt in 2027 te promoveren op haar onderzoek naar andere grademeters voor het 'succes' van een samenleving dan het bbp.

Rechten
2009-2015

werkplek van Boudewijn Smit

Als hij in december uit het raam kijkt, ziet Boudewijn Smit een van de grootste en bekendste kerstbomen ter wereld. Hij werkt op de 15e verdieping van het Rockefeller Center, de iconische wolkenkrabber in midtown Manhattan. Smit is partner bij NautaDutilh en adviseert vooral Amerikaanse banken en fondsen die bij financieringen of investeringen met Nederlandse partijen en dus Nederlands recht te maken hebben. NautaDutilh, in Nederland een van de grote advocatenkantoren, bestaat hier uit een clubje van tien tot vijftien mensen. 'Als je hard lacht op de gang, heeft iedereen je gehoord.' Op de foto staat hij beneden, bij een ander deel van het complex. 'Ik vind het Rockefeller heel mooie architectuur, met verwijzingen naar Romeinse mythologie. En het is gebouwd met ambitie.

Echt ontworpen om te fungeren als financieel centrum.' Hij woont in West Chelsea aan de High Line, uitkijkend op ook al een bijzonder bouwwerk. Dat het van een vrouwelijke architect is, Zaha Hadid, vindt hij een bonuspunt. Net als dat hij vanaf hier op de fiets naar kantoor kan. New York was een jongensdroom. Toen hij er als tiener voor het eerst kwam, zei hij al dat hij er ooit wilde wonen. En het sterke is: zijn latere man bleek precies datzelfde gevoel te hebben. Waar het in zit? Smits verklaring is dat je voelt dat de 8,5 miljoen New Yorkers allemaal naar die stad gekomen zijn met een droom. Ze willen iets bereiken. Dat hoeft niet materialistisch te zijn. 'Ik heb ook vrienden van wie de droom is om op een podium te staan. Maar iedereen die hier is wil hier echt zijn.' □

Nieuw op de markt

High Tech Innovation

De Nederlandse hightechindustrie heeft dringend meer gespecialiseerde technici nodig. Universiteit Leiden draagt daaraan bij met de nieuwe multidisciplinaire specialisatie High Tech Innovation (HTI). Daarin worden scheikunde, natuurkunde, wiskunde, informatica, sterrenkunde en projectmanagement gebundeld. Hoe wetenschappelijk onderwijs inspeelt op vraag uit de markt.

Eind maart 2024 presenteerde het toenmalige kabinet Project Beethoven, een ambitieus plan om de toekomst van de hightechindustrie in Nederland veilig te stellen. Het plan was een reactie op brandbrieven van ASML en aanverwante bedrijven in de microchip-sector. De sector heeft dringend meer gespecialiseerde technici nodig. Als ons land niet op achterstand wil komen, moeten mbo, hbo en wo tienduizenden extra hightechexperts opleiden. Er werd een investeringsfonds ingericht dat zich naast de Brainportregio ook op regionale ontwikkeling richt. Zo is er voor het westen van het land 43 miljoen euro voor onderwijs, infrastructuur en huisvesting beschikbaar. Een buitenkans voor Universiteit Leiden. 'Project Beethoven gaf urgentie en daarmee energie', benadrukt Koenraad Schalm, hoogleraar Natuurkunde. 'Iedereen was enorm enthousiast, dat heeft hier op de faculteit veel creativiteit losgemaakt.'

Het onderwerp kwam voordien al regelmatig in collegiale gesprekken voorbij: wat zou het mooi zijn als de verschillende science-opleidingen hun krachten konden bundelen om een nieuwe multidisciplinaire specialisatie te ontwikkelen. Daarin zou immers het beste samenkomen van wat de faculteit Wiskunde

en Natuurwetenschappen aan hightechexpertise te bieden heeft. Project Beethoven was precies het duwtje dat de technische wetenschappers van Universiteit Leiden nodig hadden.

Mooie kans

Het faculteitsbestuur, de betrokken onderwijsdirecteuren en andere collega's staken de koppen bij elkaar: dit was hét moment om een al langer besproken multidisciplinaire technische specialisatie op te zetten. High Tech Innovation (HTI) zou de nieuwe master-specialisatie heten. Schalm, die penvoerder werd van het HTI-traject: 'Als universiteit werken we al hard aan het opleiden van nieuw talent en deze nieuwe route biedt een kans om hier nog meer aan bij te dragen. Bovendien vragen onze studenten al langer om een opleiding waar naast wetenschap ook ruimte is voor bedrijfsmatige aspecten.' Maar er was nóg een belangrijke incentive: 'Dit was voor Leiden een mooie kans om ons eigen toponderwijs onder de aandacht te brengen. Onze opleidingen op hightechgebied hebben dezelfde kwaliteit als die van technische universiteiten, maar zijn wel wat minder bekend bij de industrie. Je zou kunnen zeggen: we hadden een prachtig schilderij en daar konden we nu opeens de schijnwerpers op zetten.'

‘De hoofdelementen voor de nieuwe specialisatie hadden we al in huis’, zegt Lies Bouwman, onderwijsdirecteur van het scheikunde-instituut LIC. ‘Dat zijn namelijk de masteropleidingen van scheikunde, natuurkunde, wiskunde, informatica en sterrenkunde.’ Studenten van deze masters kunnen vanaf september 2026 in hun tweede jaar de specialisatie HTI kiezen. Bouwman: ‘De focus ligt dan nog steeds op hun eigen discipline, maar ze volgen ook HTI-gerelateerde vakken bij de vier andere opleidingen. Bij HTI hoeft een student scheikunde niet alles van bijvoorbeeld computerwetenschappen te weten, maar wel de basiskennis. Wanneer moet je de hulp van andere disciplines inroepen, en wat kunnen die disciplines voor je betekenen? De HTI-studenten leren elkaars taal spreken en kunnen daardoor over grenzen heen kijken. Het is juist die brede blik die het bedrijfsleven nodig heeft.’

Leiden gaat met HTI straks dus breedgeoriënteerde wetenschappers afleveren. Veel van die afgestudeerden zullen in het bedrijfsleven terecht komen, waar naast technische expertise ook bedrijfsmatige vaardigheden nodig zijn. ‘Bijvoorbeeld projectmanagement, octrooi-management, samenwerking’, zegt Wolfgang Loeffler, onderwijsdirecteur bij het natuurkunde-instituut LION. ‘Daar hebben we binnen HTI een speciaal vak voor ingericht. De hoogleraar die dat vak doceert is ook hightechondernemer, hij weet dus veel van wetenschap in de praktijk. Bovendien doen de studenten praktijkervaring op door een bedrijfsstage. Dat kan bij een groot bedrijf als ASML zijn, maar ook bij een start-up. Ze voeren daar een eigen onderzoeksproject uit, een mooie kans om alles wat ze hebben geleerd in de praktijk toe te passen.’ Die stage is een verplicht en essentieel onderdeel van HTI, waarvoor dankzij het Beethovenbudget een speciale stagecoördinator aangesteld kon worden.

Het bedrijfsleven

HTI heeft een duidelijke connectie met het bedrijfsleven. Maar hoe zijn hightechbedrijven precies betrokken bij de totstandkoming van de specialisatie? Victor van der Horst, programmamanager Beethoven en hightech bij de universiteit en medeverantwoordelijk voor de masterspecialisatie: ‘Als faculteit hadden we al contacten met het bedrijfsleven voordat we met HTI begonnen. We wisten dus vrij goed wat bedrijven nodig hebben.’ Voorbeelden van al langer bestaande samenwerkingspartners zijn SRON en ESA, grote spelers op het gebied van ruimteonderzoek, en de bedrijven op het Leiden Bio Science Park.

Er wordt veel geïnvesteerd in het contact met relevante bedrijven. Van der Horst: ‘We zijn continu op zoek naar

samenwerkingen, ook naast de contacten die we al in het bedrijfsleven hebben voor de studentenstages. Daarom zetten we nu een Industry Board op. We nodigen bedrijven van binnen en buiten de hightechsector uit om hier deel van uit te maken, en daar is veel animo voor. De Industry Board is een plek waar zij hun ideeën en advies met ons kunnen delen, zo kunnen we het curriculum nog sterker maken. Natuurlijk gebeurt dat op zo’n manier dat het past bij ons onderwijs en de onafhankelijkheid die we als universiteit hebben.’

In de startblokken

In september van dit jaar gaat de Hightech Innovation-specialisatie van start. In een recordtijd van nog geen twee jaar is de nieuwe opleiding uit de grond gestampt. Iets om trots op te zijn? Een beetje terughoudendheid hoort bij de nuchtere Leidse technische wetenschappers, maar ze geven toe: ja, trots zijn ze wel. Toch blijft het spannend totdat de eerste studenten in de collegesalen zitten en in de laboratoria aan de slag gaan. ‘We beginnen klein, maar het loopt nu al storm’, zegt Van der Horst. ‘Hoe dan ook, in september is het tijd voor een klein feestje!’ ■

Beethoven in Leiden

Beethoven Zuid-Holland heeft als doel om tot 2030 samen met de wo-, hbo- en mbo-partners in Zuid-Holland 2000 extra technici en wetenschappers voor de hightech-industrie op te leiden – 1000 via regulier mbo, hbo en wo onderwijs en 1000 via het Leven Lang Ontwikkelen-programma (educatie tijdens de loopbaan). Daarvan neemt Universiteit Leiden een deel voor haar rekening. Hierbij werkt de universiteit nauw samen met de Leidse Instrumentenmakers School, die ook onderdeel is van Beet-

hoven. Andere educatieve samenwerkingspartners zijn o.a. de Hogeschool Leiden en TU Delft. Het totale Beethoven-budget omvat 2,51 miljard euro over de periode tot 2030 en is bedoeld voor betere infrastructuur en huisvestingsmogelijkheden, en meer hooggekwalificeerde mensen in de vier hightechregio's Zuid-Holland, Noord-Nederland, Twente en de Brainportregio bij Eindhoven. Tot aan 2032 heeft de sector naar verwachting tienduizenden nieuwe, veelal hoogopgeleide medewerkers nodig.

Inspelen op de vraag

De wereld verandert en Universiteit Leiden verandert mee. Dat betekent nieuwe opleidingen die studenten voorbereiden op een rol bij actuele ontwikkelingen en groeiende branches. Een paar voorbeelden:

Bachelor Politicologie: Nationale en Internationale Politiek

Tom Theuns, opleidingsdirecteur bachelorprogramma's bij Politieke Wetenschap: 'In deze bachelor bestudeer je niet alleen de nationale en internationale politiek apart, maar ook hoe de een de ander beïnvloedt. Die brede blik op politiek is in deze tijd relevanter dan ooit. Nederland staat niet op zichzelf; het opereert binnen verbanden als de EU en de NAVO. In het nieuws gaat het over Oekraïne, Gaza, Iran, over Nederlandse standpunten en over de VS die, gedreven door de eigen nationale politiek, internationale verdragen negeert.' Tijdens de Open Dagen bleek dat er veel belangstelling is voor de nieuwe opleiding, die in september van start gaat. Het streefcijfer van ten minste 180 nieuwe studenten lijkt dan ook heel realistisch.

Bachelor Science for Sustainable Societies

Willen we de uitdagingen van ons veranderende klimaat het hoofd bieden, dan zijn er mensen nodig die *outside of the box* kunnen denken en die een probleem van meerdere kanten kunnen benaderen. Bij de nieuwe bachelor Science for Sustainable Societies worden juist dat soort 'change-makers' opgeleid. De studenten worden zowel theoretisch als praktisch geschoold op het gebied van Natuurwetenschappen, Sociale Wetenschappen en Bestuurskunde. Opleidingsdirecteur Thijs Bosker benadrukt dat je de combinatie van die disciplines nodig hebt als je een evenwicht wilt vinden tussen de behoeften van mensen en van ecosystemen. Science for Sustainable Societies startte in september 2025 met 44 eerstejaars. De verwachting is dat dat aantal in de komende jaren sterk zal groeien.

Masterspecialisatie The Politics of Artificial Intelligence

AI: zegen of ramp? Die vraag leidt tot verhitte discussies. De nieuwe opleiding van Politieke Wetenschappen kijkt dieper dan de waan van de dag. Matthew di Giuseppe, opleidingsdirecteur masterprogramma's: 'In Nederland waren al opleidingen gericht op AI-toepassingen in allerlei sectoren, en ook opleidingen over verdere AI-ontwikkeling. Maar alleen bij onze nieuwe specialisatie onderzoeken studenten hoe kunstmatige intelligentie de politiek beïnvloedt. Deze niet-technische opleiding stelt vragen over zaken als AI en politieke verantwoordelijkheid, controlebaarheid en ethiek, want het is belangrijk dat de bestuurders van de toekomst hier kritisch over kunnen nadenken. De opleiding gaat in september 2026 van start, en we zien nu al veel belangstelling.'

**Op zoek naar de rolstoel
van de middeleeuwen**

de jonge wetenschapper

Krista Milne

Mensen met een beperking werden in de middeleeuwen niet aan hun lot overgelaten, maar konden dankzij hulpmiddelen een beter leven leiden dan gedacht. Dat is de stelling die onderzoeker Krista Milne aan de hand van grootschalig onderzoek naar middeleeuwse manuscripten wil bewijzen.

Dit lijkt wel een geleidehond', dacht Krista Milne toen ze een middeleeuws manuscript bestudeerde. Ze bekeek een illustratie van een man met gesloten ogen, een wandelstok en een aangelijnde hond die voor hem uitloopt. 'De context maakte duidelijk dat het om een blinde man met geleidehond ging, maar zoiets was ik nooit eerder in middeleeuwse manuscripten tegengekomen', zegt Milne, universitair docent aan het Leiden University Centre for the Arts in Society. 'Ik wilde weten of hulphonden vaker voorkwamen in middeleeuwse bronnen; en of dat alleen in Engeland zo was of ook in andere Europese landen.' Milne zette een vergelijkende studie op en vond 46 verwijzingen naar hulphonden in middeleeuwse bronnen uit Noordwest-Europa uit de periode 1100 tot 1500: 34 afbeeldingen en 12 tekstfragmenten. In een spreadsheet hield ze al haar bevindingen bij, van de context van het fragment tot de grootte van de hond. 'Onderzoekers dachten lang dat alleen in religieuze teksten over mensen met een beperking werd geschreven, omdat alleen de kerk voor hen zou zorgen, maar ik vond verwijzingen in allerlei soorten teksten. Ik kwam zelfs tovenaars Merlijn tegen, vermomd als boodschapper met een geleidehond, die desondanks werd omschreven als heel krachtig en knap.'

Niet zielig

Milne groeide op in Ottawa in Canada. Op haar dertiende werd ze gediagnosticeerd met diabetes type 1. Dat weerhield haar niet van een academi-

schieke carrière: ze behaalde haar masterdiploma Engels en studeerde Wiskunde, waarna ze promoveerde met een proefschrift over Engelse en Franse middeleeuwse literatuur. 'Ik moest regelmatig mijn bloedglucosewaarde meten en insuline spuiten; ik was wel vier tot zes keer per dag met naalden bezig', vertelt ze. 'Mensen met een beperking worden vaak ziekelijk gevonden, maar zo kijken we helemaal niet naar onszelf. Inmiddels heb ik een sensor die mijn waarden meet en een pompje dat insuline spuit, waardoor mijn diabetes minder opvalt. Toch wil ik er open over zijn, om het stigma te doorbreken en te laten zien dat je ook met een beperking een succesvolle academische carrière kunt opbouwen.'

En juist door haar beperking kijkt Milne met een andere blik naar middeleeuwse bronnen. 'Lange tijd was er geen wetenschappelijke aandacht voor mensen met een beperking in de middeleeuwen', zegt ze. 'Academici die er wel iets over zeiden, deden dat vaak op basis van anekdotisch bewijs. Bijvoorbeeld dat alleen kleine honden als geleidehond werden ingezet, maar uit mijn onderzoek bleek dat het om honden van allerlei formaten ging. Er is gewoon nooit goed naar een groter corpus gekeken.'

Grotere aanpak

Dankzij een Vidi-beurs van NWO kan Milne de komende vijf jaar wel een groot onderzoek doen. Dit keer kijkt ze ook naar andere hulpmiddelen die in de middeleeuwen beschikbaar waren voor mensen met een beperking.

'Denk aan krukken of wandelstokken, een karretje dat de voorloper van een rolstoel lijkt of hulpmiddelen voor het gehoor', legt Milne uit. 'Ik hoop in middeleeuwse teksten uit Frankrijk, België, Nederland en Engeland, uit de periode 1100 tot 1500, zeker 250 tot 350 voorbeelden te vinden.'

Met dit onderzoek hoopt Milne te achterhalen wat de oorsprong van hulpmiddelen is en te begrijpen wat de evolutie ervan is geweest. Misschien valt er zelfs nog iets te leren van de middeleeuwse praktijk, denkt ze. 'In de middeleeuwen konden de meeste mensen niet lezen en schrijven; iets als belastingaangifte gebeurde mondeling. Als we meer naar die orale traditie kijken, vinden we misschien manieren om mensen met een visuele beperking beter mee te laten doen.' ■

Wiskundige methodes

Haar wiskundige achtergrond komt Milne in de geesteswetenschappen goed van pas. 'Ik gebruik wiskundige methodes voor traditionele vraagstukken', legt ze uit. 'In plaats van beweringen te doen op basis van enkele voorbeelden, ga ik op zoek naar grotere datasets. Zo heerst bijvoorbeeld het beeld dat middeleeuwse vrouwen meestal vóór hun 20e moeder werden. Ik bestudeerde een Engels document uit 1158 met de leeftijden van weduwen en hun eerste erfgenamen. Daarmee kon ik de gemiddelde leeftijd berekenen waarop zij voor het eerst moeder werden. Met 23,3 jaar was dat een stuk ouder dan gedacht.'

signalen

universiteitleiden.nl/agenda

JONGE ALUMNI NETWERK

Monnie monnie monnie

dinsdag 19 mei

Een bijeenkomst speciaal voor alumni t/m 35 jaar met als thema 'Hoe ga ik om met mijn geld?' Van 19 tot 22 uur.

➤ universiteitleiden.nl/jan

ARCHEOLOGIE

Het veld in!

dinsdag 19 mei

Met een gezamenlijk diner (16-20 uur) in het Van Steenis gebouw viert de faculteit Archeologie het einde van het tweede semester en het begin van het veldwerkseizoen. Ook alumni zijn daarbij van harte welkom.

➤ edu.nl/9c9at

GEESTESWETENSCHAPPEN

MEER DAN SPEL ALLEEN donderdag 21 mei

Sportfilosofen Aldo Houterman en Sandra Meeuwse laten in de lezingenreeks 'Leidse bespiegelingen' zien hoe sport een onverwacht venster vormt op fundamentele vragen over mens en samenleving.

➤ universiteitleiden.nl/leidse-bespiegelingen

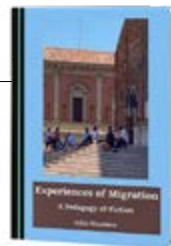
STUDIUM GENERALE

Kartinilezing door Dido Michielsen

donderdag 21 mei

Schrijfster Dido Michielsen vertelt hoe koloniale machtsverhoudingen eind 19de eeuw het leven van vrouwen in toenmalig Nederlands-Indië bepaalden en hoe beperkt de ruimte was om eigen keuzes te maken. De Kartinilezing is een jaarlijks initiatief van Studium Generale van Universiteit Leiden en het Indisch Herinneringscentrum. 19.30-21.00 uur. Gratis entree. Museum Sophiahof, Den Haag.

➤ universiteitleiden.nl/studium-generale

GEESTESWETENSCHAPPEN

Lezingen voor Neerlandici

dinsdag 26 mei en 1 september

In de reeks Letter en Geest geeft Odile Heynders op 26 mei een lezing over haar boek *Experiences of Migration, A Pedagogy of Fiction*. Op 1 september houdt Alicia Montoya de 35e Bert van Selmlezing over boekbezit in de achttiende eeuw.

➤ universiteitleiden.nl/letter-en-geest

LUMC

30 jaar Alumni Vereniging

zaterdag 6 juni

De alumnivereniging voor iedereen die in Leiden Geneeskunde (studie en/of specialisatie), Biomedische Wetenschappen, Klinische Technologie, Farmacie of Vitality and Ageing heeft gestudeerd viert haar zesde lustrium. Met een feestelijke bijeenkomst waar ontmoetingen, herinneringen en nieuwe ideeën samenkomen.

Van 10.30 tot 17.00 uur in het LUMC.

➤ lumc.nl

HORTUS

Midzomernacht

zondag 21 juni

De langste dag van het jaar eindigt in de hortus met de viering van Midzomernacht. Tussen de bomen en de kassen is er een gevarieerd programma met muziek, theater en kunst. Daarnaast zijn de reguliere tentoonstellingen te bezichtigen. Vanaf 19.30 uur, de tuin sluit pas om middernacht.

➤ hortusleiden.nl

Agenda

Dutch Studies/ Nederlandkunde vrijdag 22 mei

Viering 40-jarig bestaan met een feestelijk programma.

➤ edu.nl/3u6bm

Biofarmaceutische Wetenschappen en Farmacie zaterdag 23 mei

Alumnidag.

Nederlands donderdag 28 mei

Alumniborrel NNP voor alumni van de opleiding Nederlands.

Governance of Sustainability zaterdag 30 mei

Alumni-student event.

Biologie zondag 31 mei

Boottocht door Leiden voor LBC-reünisten.

MST/Scheikunde zaterdag 6 juni

Reünistendag Chemisch Dispuut Leiden 100 jaar.

KITLV 175 jaar vrijdag 26 juni

Publieksfestival in samenwerking met Universiteitsbibliotheken Leiden.

➤ kitlv.nl/anniversary-175-years-kitlv/

Summerschool junior van 20 tot 24 juli

Kinderen uit groep 6 en 7 ontdekken in vijf ochtenden de boeiende wereld van wetenschap en onderzoek.

Leiden Revisited vrijdag 4 september

Hét alumni-event van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Met een inspirerend en actueel programma in het Kamerlingh Onnes Gebouw.

➤ paoleiden.nl

Lustrumreünie SSR zaterdag 19 september

Voor alle oud-leden, met diner, borrel, livemuziek. In het uitgebreide pand en de nieuw geopende mensa. Info via bestaande kanalen of mail naar sols@ssr-leiden.nl.

Dag van de Talen en Culturen zaterdag 26 september

Festival van de faculteit der Geesteswetenschappen in het kader van de Europese dag van de talen.

➤ edu.nl/tjw8v

Leiden Asia Centre 10 jaar woensdag 30 september en donderdag 1 oktober

Jubileumviering.

➤ leidenasiacentre.nl

Masterclasses voor alumni

Masterclasses op het gebied van onder meer quantumtechnologie, bestuurskunde en AI en pharma. Kijk voor data op:

➤ ul.nl/alumni

**Alle events:
universiteit leiden.nl/
agenda**

ASOPOS

Damesboot naar Henley Regatta

Eerste week van juli

Roeivereniging Asopos vaardigt begin juli voor het eerst naast de herenboot ook een damesboot af naar de bekende Henley Royal Regatta op de Theems. Het wordt een nieuw hoofdstuk in de verenigingsgeschiedenis.

GEESTESWETENSCHAPPEN

Historici over de toekomst

donderdag 27 t/m zaterdag 29 augustus

De tweejaarlijkse Historicidagen vinden op 27, 28 en 29 augustus in Leiden plaats, met als thema Toekomst van geschiedenis. Voor iedereen die beroepsmatig met het verleden bezig is: docenten, studenten, medewerkers van archieven, musea en andere erfgoedinstellingen, zelfstandig ondernemers, onderzoekers en andere (kunst)historische professionals.

➤ edu.nl/hhppm

GEESTESWETENSCHAPPEN

Essay Film Festival

19-22 september

Het Leiden Essay Film Festival, een initiatief van de Academy of Creative and Performing Arts van Universiteit Leiden, beleeft zijn tweede editie. Het festival is het eerste in Nederland dat volledig

is gewijd aan de essayfilm: een filmvorm waarin makers de werkelijkheid niet alleen verbeelden, maar ook onderzoeken en bevragen.

➤ leidenessay-filmfestival.com

geven

‘Op de schouders van Cleveringa’

Rutger Koopmans werkte lang als bankier voor ING. Tegenwoordig is hij loopbaanadviseur en daarnaast zet hij zich in voor het Leids Universiteits Fonds (LUF). Hij vertelt over Cruijff, Cleveringa en nalaten aan de wetenschap.

‘Ik studeerde tussen 1976 en 1982 staatkundig recht, met Politieke Wetenschappen als afstudeer-richting. Ik kijk met veel plezier terug op die studie, ik zou het bij wijze van spreken zo wéér doen. Na een kwarteeuw als bankier werd ik in 2008 zelfstandig adviseur en toezichhouder. Van Johan Cruijff was ik zakelijk adviseur - misschien wel mijn meest tot de verbeelding sprekende cliënt. Tegenwoordig heb ik een loopbaanadviesbureau voor politieke ambtsdragers en leidinggevendenden uit bedrijven en instellingen. Zo lever ik toch nog mijn indirecte bijdrage aan de politiek.’

SSR

‘Het LUF leerde ik tijdens mijn studententijd kennen toen ik in het bestuur van SSR zat en wij ons pand aan de Hogewoerd fors verbouwden. Ik herinner me dat we bij het LUF konden aankloppen voor advies en een financiële bijdrage, dat was heel fijn. Vanaf dat moment ben ik donateur.’

Betrokkenheid

‘Later werd ik Sleuteldrager. De jaarlijkse diners vind ik leuk en boeiend, ik neem altijd wel een introducée mee. Ik ben gevraagd voor de Fundraising Board en vanuit die rol benader ik zo veel mogelijk mensen om schenker te worden. Ik heb ook in de VS gestudeerd en daar is financiële betrokkenheid van alumni heel vanzelfsprekend. Met veel plezier trek ik Leidse alumni aan hun jasje om iets bij te dragen aan hun universiteit.’

Testament

‘Toen ik mijn testament regelde besloot ik om het LUF daarin op te nemen, specifiek ter ondersteuning van de gamma-studies. Met een rechtsstaat

die nationaal en zeker internationaal zó onder druk staat is het belangrijk dat ‘onze universiteit’ een bijdrage kan blijven leveren aan de versterking van de fundamenteën van de democratie en het internationale recht. De noodroep van Cleveringa in 1940 heeft nog niets van zijn actualiteit verloren, integendeel. Wij allen staan op zijn schouders. Fascisme en antisemitisme steken de kop op, ook in onze academische omgeving. Er is veel nodig, onder meer wetenschappelijk onderzoek, om daar een effectieve tegenkracht tegenover te stellen. Politicologen en sociologen kunnen, naast rechtsgeleerden, een belangrijke en noodzakelijke taak vervullen. Om dat mogelijk te maken staat het LUF in mijn testament.’ □

Nalaten

Leidse onderzoekers en studenten hebben ontzettend veel aan uw gift. Uw bijdrage maakt voor hen het verschil. Daarom gaan we graag met u in gesprek over schenken en nalaten aan onderwijs en wetenschap. Wij kunnen helpen met het in kaart brengen van uw wensen en u informeren over de mogelijkheden om na te laten aan het LUF. Wilt u meer weten of van gedachten wisselen? Neem dan contact op met relatie-manager Liesbeth van Biezen. E e.van.biezen@luf.leidenuniv.nl T 071 527 6094 luf.nl/nalaten

terug in de banken

Patricia van Putten

Patricia van Putten studeerde Geneeskunde in Leiden en werkt als ziekenhuisarts op Bonaire. Ze volgt de Leergang Koninkrijkszaken, die deelnemers uit de Cariben online kunnen volgen.

ROOTS ‘Mijn moeder komt van Curaçao, daarom heb ik altijd interesse gehad in de Antillen. Na mijn studie Geneeskunde in Leiden heb ik al twee jaar op Bonaire gewerkt in ziekenhuis Fundashon Mariadal en na mijn specialisatie tot ziekenhuisarts ben ik in 2017 teruggekomen. Sinds ik hier woon, heb ik verschillende cursussen gevolgd over de historie en cultuur van Bonaire.’

KONINKRIJK ‘Ik kwam de leergang Koninkrijkszaken tegen op LinkedIn. Ik schrok even toen ik las dat het een programma van een half jaar was. Ik heb ook nog werk en een gezin. Maar het bleef terugkomen en toen heb ik me toch opgegeven. Ik neem puur uit interesse deel. Ik werk niet bij een ministerie, ik ben geen jurist of beleidsmaker, zoals de meeste van mijn studiegenoten. Maar ik heb er beroepsmatig zeker iets aan. Het is goed om te weten waarom de dingen hier zijn zoals ze zijn als het gaat om de bestuurlijke organisatie op het eiland en het contact met de ministeries in Nederland, de lokale zorgverzekering en het uitwisselen van zorgpersoneel tussen de eilanden. Ik leer waarom het zo werkt. Of niet werkt. En welke uitgebreide rol de geschiedenis en de politiek daarin spelen.’

AANRADER ‘Ik heb geen seconde spijt van mijn aanmelding. Elke vrijdagochtend vanaf acht uur volg ik de lessen. Die zijn supergoed georganiseerd, zowel vanuit Universiteit Leiden als vanuit de Haagse Hogeschool, die ook een deel van het programma verzorgt. Er spreken veel mensen uit de praktijk aan wie je vragen kunt stellen, waardoor het heel interactief is. Ik ben iemand die bij alles vraagt: hoe werkt dat? Waarom is dat zo? Als arts ben ik gewend aan nascholing. Maar ik kan dit iedereen aanraden, zeker de mensen die in hun werk veel met de eilanden te maken hebben of daar voor werk naar toe komen. Ik hoop dat er een vervolg komt.’

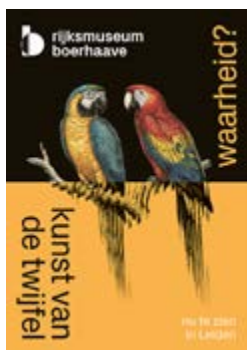
*Meer weten over onderwijs voor professionals?
universiteitleidenacademy.nl*

lezen, luisteren, doen

Kunst en waarheid

In *Waarheid? Kunst van de twijfel* onderzoeken wetenschappers en kunstenaars hoe we bepalen wat waar is. In een tijd van desinformatie, fake news en kunstmatige intelligentie is die vraag ontzettend urgent. De mens verlangt naar zekerheid. Waarheid maakt de wereld overzichtelijk en voorspelbaar. Maar zoeken naar waarheid begint bij twijfel. Wetenschappers proberen via onderzoek zo dicht mogelijk bij feiten te komen. Ze ontwikkelen methodes om betrouwbaarheid te testen: van bronnen

tot data, van instituten tot ons eigen geheugen. Kunstenaars laten juist zien hoe dun de grens is tussen overtuigend en waar, tussen bewijs en gevoel. De tentoonstelling voert je langs vier verschillende perspectieven: Vertellers van waarheid, bakens van waarheid, vertroebeling van waarheid en zoeken naar waarheid. *Rijksmuseum Boerhaave t/m 4 januari 2027*

Tijd voor Papoea

'Tijd voor Papoea' brengt verhalen uit Nieuw-Guinea tot leven. Je maakt kennis met de Papoea's – de oorspronkelijke bewoners van dit gebied – en met hun eeuwenoude culturen, waarin kunst, natuur en voorouders onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De tentoonstelling laat zien hoe objecten niet alleen kunst zijn, maar dragers van betekenis. Duidelijk wordt hoe de leefwerelden van de Papoea's onder druk staan. Zo ontvouwt zich een verhaal van veerkracht en verbeelding: diepgeworteld en tegelijk gericht op een rechtvaardige, groene toekomst. *Wereldmuseum Leiden t/m 3 januari 2027*

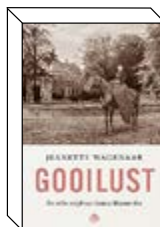
VAN LEIDEN TOT LATER

Van Leiden tot Later is een initiatief van zes Leidse studenten die het maatschappelijke debat onder studenten willen versterken. Op het online platform gaan studenten in gesprek met Leidse alumni over actuele thema's zoals geopolitiek, onderwijs-innovatie, polarisatie, vrijheid en klimaat. Onder de gasten zijn Job Cohen, Carel Stolker, Louise Vet en Martijn Kitzen. *Online te beluisteren en bekijken via YouTube en Spotify*

Verschenen

Suriname in beeld
Suriname in beeld biedt een rijk overzicht van 130 jaar Surinaamse fotografie, van 1845 tot aan de onafhankelijkheid in 1975. Het boek is samengesteld door verschillende Leidse onderzoekers. *Uitgeverij Terra*

Gooilust
Alumna Jeanette Wagenaar schreef het boek *Gooilust*, over de stille strijd van Louise Six, die getrouwd was met de amateur-bioloog Frans Blaauw en vocht voor de zeggenschap over buitenplaats Gooilust in 's-Graveland waar zij woonden. *Uitgeverij De Kring*

De Pieterskerk in Leiden - 1795-heden
Leids historicus en promovendus Ward Hoskens deed onderzoek naar de ontwikkeling van een van de belangrijkste van oorsprong religieuze gebouwen in Leiden, en schreef er een boek over. *Uitgeverij W books*

K-pop in the picture

Van ondergrondse muzikscene tot wereldwijde beeldcultuur: K-pop. Sinds de jaren 1990 groeide de Koreaanse popmuziek uit tot een miljardenindustrie die muziek, mode en fotografie naadloos verbindt. De tentoonstelling *K-pop: A Snapshot* in de Japan- en Koreazaal van het Wereldmuseum Leiden nodigt bezoekers uit om de wereld van K-pop te verkennen aan de hand van albums, foto's, kaarten en andere merchandise. De tentoonstelling biedt een kans om de esthetiek, storytelling en culturele impact van K-pop te ontdekken en ervaren.

Wereldmuseum Leiden
t/m 18 oktober 2026

Jan Steen en Leiden

In 2026 is het precies 400 jaar geleden dat Jan Steen in Leiden werd geboren. Met *Thuis bij Jan Steen – 400 jaar leven in de brouwerij* legt Museum De Lakenhal de focus op Steens persoonlijke omgeving en de rol van zijn geboortestad Leiden. De tentoonstelling biedt een verrassende blik op het dagelijks leven uit de 17de eeuw en de humor en menselijkheid die zijn schilderijen zo geliefd maken. Leer hoe zijn kinderen, echtgenotes, vrienden en kroeg niet

alleen zijn omgeving vormden, maar ook zijn grootste inspiratiebron. Thuis bij Jan Steen combineert bekende favorieten uit de eigen collectie met topstukken uit Nederlandse museale en particuliere collecties. Hieronder zijn publiekslievelingen uit bijvoorbeeld de Eregalerij van het Rijksmuseum, maar ook werken uit collecties die vrijwel nooit te zien zijn voor publiek. *De Lakenhal*
t/m 23 augustus 2026

PODCASTS

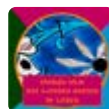
Kennis die raakt

In de LUF Wetenschapspodcast

hoor je de verhalen van Leidse wetenschappers die met hun kennis bouwen aan de samenleving van morgen. In de nieuwste aflevering spreekt universitair docent Moji Aghajani over zijn onderzoek naar depressie bij jongeren. *Op onder meer Spotify*

Sporen van het Midden-Oosten in Leiden

Het Leiden University Centre for the Study

of Islam and Society maakte een gratis audiotour die bezoekers meeneemt langs bijzondere plekken in de stad en ze een uniek inzicht biedt in de eeuwenoude band tussen Leiden en de Arabische en islamitische wereld. *tinyurl.com/bdhpx6bh*

Beb & Bob | Collateral Damage

Beb was een jonge Rotterdamse in de nazitijd, Bob

was eerste luitenant bij de Amerikaanse luchtmacht. Tientallen jaren later ontmoetten hun kleindochters – Leids alumna en historica Lisa Koolhoven en Kristen Hayford – elkaar toevallig. Ze maakten een podcast over hoe hun beide families zijn gevormd door dezelfde oorlog. *Op onder meer Spotify*

**Ben jij allang
het huis uit,
maar Leidraad
nog niet?**

**Laat weten waar
je woont, dan valt
het magazine
voortaan direct op
jouw eigen deurmat**

➤ universiteitleiden.nl/wijzigen

FOTO: ROSALIE VAN DER DOES

Retouradres: Redactie Leidraad, Postbus 9500, NL-2300 RA Leiden

Port Betaald

Adreswijziging? Laat het ons weten via universiteitleiden.nl/alumnigegevens of stuur een e-mail naar wijziging@alumni.leidenuniv.nl